

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

SPOR YAPAN VE YAPMAYAN ORTAÖĞRETİM
ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Serpil DEMİRTAŞ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Ahmet Haktan SİVRİKAYA

BALIKESİR - 2018

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

SPOR YAPAN VE YAPMAYAN ORTAÖĞRETİM
ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Serpil DEMİRTAŞ

TEZ SINAV JÜRİSİ

Doç. Dr. Ahmet Haktan SİVRİKAYA
Balıkesir Üniversitesi - Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Nahit ÖZDAYI
Balıkesir Üniversitesi - Üye

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Haluk SİVRİKAYA
Atatürk Üniversitesi - Üye

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ahmet Haktan SİVRİKAYA

BALIKESİR - 2018

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAY

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde
yürütülmüş olan
“Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri
Düzeylerinin Karşılaştırılması ”
başlıklı tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul
edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 19/09/2018

TEZ SINAV JÜRİSİ

Doç. Dr. Ahmet Haktan SIVRIKAYA
Balıkesir Üniversitesi
Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Nahit ÖZDAYI
Balıkesir Üniversitesi
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet
Haluk SIVRIKAYA
Atatürk Üniversitesi
Üye

Yukarıdaki Yüksek Lisans Tezi, sınav jüri komisyonu tarafından imzalanarak
23/10/2018 tarihinde teslim edilmiştir.

Prof. Dr. Şükrü Metin PANCARCI
Enstitü Müdürü V.

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim (19/09/2018).

Serpil DEMİRTAŞ

TEŞEKKÜR

'Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması' konulu yüksek lisans tez çalışmam, Balıkesir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğretim üyelerinden Doç. Dr. Ahmet Haktan SİVRİKAYA danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

Tezimin yürütülmesinde bana rehberlik eden, her türlü desteğini esirgemeyen ve değerli bilgilerini benimle paylaşan danışman hocam Sayın Doç. Dr. Ahmet Haktan SİVRİKAYA'ya teşekkür ederim.

Ayrıca tez dönemim boyunca bana destek olan çalışma arkadaşlarıma, yüksek lisans eğitimim ve tez hazırlama aşamamda, hayatım boyunca olduğu gibi her türlü yardımını ve desteğini benden esirgemeyen sevgili aileme teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ	v
TABLolar DİZİNİ	vi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Cümlesi	3
1.2. Sınırlılıklar	3
1.3. Sayılılar	3
1.4. Hipotez	3
1.5. Araştırmanın Önemi	3
1.6. Araştırmanın Amacı	4
2.GENEL BİLGİLER	5
2.1. Spor Kavramı	5
2.1.1. Sporun Tanımı ve Önemi	5
2.1.2. Sporun Amaç ve Fonksiyonları	7
2.2. Takım ve Bireysel Sporlar	1
2.2.1 Takım Sporları	9
2.2.2. Bireysel Sporlar	14
2.3. Sporun Bireyler Üzerine Etkisi	15
2.3.1. Sporun Sosyal Etkileri	16
2.3.2. Sporun Psikolojik Etkileri	18
2.4. Spor Aktivitelerinin Sosyalleşme Üzerine Etkileri	19
2.4.1. Sosyalleşme ve Spor	20
2.4.2. Sporun Kişilik Üzerine Etkileri	22
2.4.3. Spor Aktivitelerinin Sosyalleşme Üzerine Olumlu Etkileri	23
2.5. Sosyal Beceri ve Sosyal Yeterlilik	24
2.5.1.Sosyal Beceri	25
2.5.2.Sosyal Yeterlik	33
3. GEREÇ VE YÖNTEM	36
3.1.Araştırmanın Modeli	36
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	36

3.3. Veri Toplama Araçları	36
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	37
3.3.2. Sosyal Beceri Envanteri	37
3.4. Araştırmanın Bağımlı Bağımsız Değişkenleri	38
3.5. Verilerin Toplanması	38
3.6. Verilerin Analizi.....	38
4. BULGULAR	39
4.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular	39
4.2. Araştırma Grubunun Sosyal Beceri Düzeyleri ile İlgili Bulgular	40
4.3. Araştırma Grubunun Cinsiyet ile İlgili Bulguları	43
4.4. Araştırma Grubunun Lisans Süresi ile İlgili Bulguları	43
5. TARTIŞMA	57
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	61
6.1. Sonuçlar	61
6.2. Öneriler	62
KAYNAKLAR	63
EK-1. ÖZGEÇMİŞ	73
EK-2. ANKET FORMU	74
EK 3. MEB İZİN KAĞIDI	79

ÖZET

Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması

Bu araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada Balıkesir ilinde ortaöğretim düzeyindeki spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın evrenini 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Balıkesir’de altı ayrı okulda öğrenim gören ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu okullarda öğrenim görmekte olan 8.sınıf ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma; 175 kız, 215 erkek öğrenci olmak üzere toplamda 390 öğrenci ile tamamlanmıştır.

Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu ile Riggio (1986) tarafından geliştirilen ve Yüksel (1998) tarafından Türkçeye uyarlanan Sosyal Beceri Envanteri kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 20.00 for Windows paket programı kullanılarak, tek yönlü varyans analizi ve iki yönlü varyans analizi uygulanmıştır. İstatistiksel testlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Araştırmada, spor yapan ve yapmayan öğrencilerin, sosyal beceri puanları sosyal anlatım boyutunda takım sporu yapanların lehine anlamlı değer elde edilmiştir. Cinsiyetin spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal anlatımcılık alt boyutu ile sosyal kontrol alt boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bireysel spor, sosyal beceri, takım sporu.

ABSTRACT

Comparison of Social Skill Levels of Secondary School Students Doing Sports and Not Doing Sports

In this study, the screening model were used in. The aim of this study is to investigate the social skill levels of studinets who do sports and not do sports at Secondary schools in Balıkesir province.

For this research there has been used six different middle high school students in Balıkesir in the academic year of 2015-2016. This researces sample group constitutes the eight grade student of these schools. The research completed with 175 female and 215 male students at the total rank of 390 students.

During data collection; the personal information form which was developed by the researhcer and the social inventory adapted who developed by Riggio (1986) and translated to Turkish by Yüksel (1998) has been used.

While data analysis using SPSS at 20.00 for Windows package program, one-way analysis of variance and two-way analysis of variance was applied. In statistical tests, the significance level was taken as 0.05.

The survey involved in students doing sports and not doing sports and the social skills expression scores in team sports those in favor of obtaining significant value. We will see that gender means in students doing sports and not doing sports and the social skills scale of social a child with lower expressivity social control on the size of the dimension of the moment of impact.

Keywords: Individual sport, social skill, team sport.

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

- SBE** : Sosyal Beceri Envanteri
SBSS : Statistical Package for the Social Sciences
(Sosyal bilimler için istatistik programı)

TABLolar DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 4.1.	Araştırma Grubunun Kişisel Özellikleri	39
Tablo 4.2.	Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Duyuşsal Anlatım Boyutuna Göre Sonuçları	40
Tablo 4.3.	Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Duyuşsal Duyarlılık Boyutuna Göre Sonuçları.....	40
Tablo 4.4.	Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Duyuşsal Kontrol Boyutuna Göre Sonuçları.....	41
Tablo 4.5.	Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Sosyal Anlatımcılık Boyutuna Göre Sonuçları	41
Tablo 4.6.	Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Sosyal Duyarlılık Boyutuna Göre Sonuçları	42
Tablo 4.7.	Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Sosyal Kontrol Boyutuna Göre Sonuçları.....	42
Tablo 4.8.	Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Toplam Sonuçları	43
Tablo 4.9.	Cinsiyetlerine Göre Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Duyuşsal Anlatımcılık Sonuçları.....	43
Tablo 4.10.	Cinsiyetlerine Göre Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Duyuşsal Duyarlılık Sonuçları	44
Tablo 4.11.	Cinsiyetlerine Göre Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Duyuşsal Kontrol Sonuçları	45
Tablo 4.12.	Cinsiyetlerine Göre Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Sosyal Anlatımcılık Sonuçları.....	46
Tablo 4.13.	Cinsiyetlerine Göre Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Sosyal Duyarlılık Sonuçları	47
Tablo 4.14.	Cinsiyetlerine Göre Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Sosyal Kontrol Sonuçları	48
Tablo 4.15.	Cinsiyetlerine Göre Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Toplam Sonuçları	49
Tablo 4.16.	Lisans Süresine Göre Spor Yapan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Duyuşsal Anlatımcılık Boyutu Sonuçları.....	50

Tablo 4.17. Lisans Süresine Göre Spor Yapan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Duyuşsal Duyarlılık Boyutu Sonuçları.....	51
Tablo 4.18. Lisans Süresine Göre Spor Yapan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Duyuşsal Kontrol Boyutu Sonuçları.....	52
Tablo 4.19. Lisans Süresine Göre Spor Yapan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Sosyal Anlatımcılık Boyutu Sonuçları	53
Tablo 4.20. Lisans Süresine Göre Spor Yapan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Sosyal Duyarlılık Boyutu Sonuçları.....	54
Tablo 4.21. Lisans Süresine Göre Spor Yapan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği Sosyal Kontrol Boyutu Sonuçları.....	55
Tablo 4.22. Lisans Süresine Göre Spor Yapan Öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinin Toplam Sonuçları	56

1. GİRİŞ

Son yıllarda ülkemiz genelinde spor yapmaya teşvik edilen gençler, lisanslı olmak koşuluyla çeşitli burs ve haklar elde edebilmektedir. Bu durumun da etkisiyle, lisanslı sporcu gençlerin artması ve bireysel olarak da spor yapanların görünür hale gelmesinin yanı sıra birtakım sebeplerden dolayı spor yapamayan öğrenciler daha geniş bir kitleyi kapsamaktadır. Ekonomik, sosyo-kültürel, fizyolojik, psikolojik, zihinsel birçok unsur, spor yapamama sebepleri arasında yer alabilmektedir. Özellikle eğitim alanında sporu desteklemeyen yöneticilerin varlığı ve sporla ilgilenmeyen aileler, bu sebepler arasında dikkat çekmektedir (Yalçınkaya ve ark., 1993).

Biyolojik olarak sağlıklı bireylerin varlığını artıran spor etkinlikleri, özellikle küçük yaşlardan itibaren yapılmaya başlandığında kaliteli bir yaşam sunabilir. Ayrıca spor, fiziken ve biyolojik olarak pozitif etki sağlıyor olmasının yanında kişilerin sosyal gelişimlerini de etkileyerek bu konudaki yeterliliklerini artırmalarına da fırsat verir (Emamvirdi, 2013).

Sosyal yeterlilik, kişilerin toplumsal hayat içerisinde sergilediği performansının niteliği hakkında bilgi veren sosyal bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yeterliliğe bağlı olarak ortaya çıkan sosyal beceri ise sosyal ortam içerisinde kişilerin meydana getirdiği davranış biçimleridir (Seven, 2008). Bu iki durum, kişinin diğer insanlarla kuracağı ilişkilerde önemli bir yere sahiptir. Sosyal becerilerini kullanamayan insanlar, sosyalleşme sürecinde yaşayacağı birtakım problemler sebebiyle hayat kalitelerinden tatmin olamamaktadır. Sosyal çevrenin gün geçtikçe öneminin arttığı bu süreçte spor, çocukluktan başlayarak kişiye kazandırdıklarıyla kaliteli yaşamın etkileyici unsurlarından biri olur (Dağlıoğlu, 2012).

Bireysel olarak yapılan sporlarda, sporcunun rakibine karşı olan tavrı, tutumu, uyması gereken kurallar, dışarıdaki hayatını da etkilerken; takım sporları bireysel

sporlara ek olarak kolektif bir ruhla hareket etme gerekliliği, ekibe uyum, kolay geçinen insanlar meydana getirme konusunda oldukça başarılıdır. Günümüzde bu durum çeşitli sektörlerde işveren kurum ve kuruluşların en büyük sorunlarından biri haline gelmiş; çabuk pes eden, topluluğa uyum sağlayamayan, yapıcı değil yıkıcı karaktere sahip kişilerle sıklıkla karşılaşılmaya başlanmıştır. Bu açıdandır ki, kişilerin genç yaşlarda spora başlaması, belki de ebeveynlerin aklına gelmeyecek iş yaşantılarında bile etkiye sahip olacaktır (Cansoy, 2015).

Sporun sosyal yaşantı ve kişilik üzerine etkilerine dair birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalar neticesinde bulunan sonuçlar birbiriyle elişebiliyor olsa bile sporun kişiliğe sağladığı katkı ortak bir nokta olarak karşımıza çıkar. Yapılan araştırmalar sonucu sporun karakteri şekillendirdiği, takım sporlarının kişilerin işbirliği yapma yeteneğini kuvvetlendirdiği, bireysel sporların kişisel disiplinin gelişmesine katkı sağladığı, mücadele kabiliyetini arttırdığı, sosyalleşme sürecinin hızlanmasına katkı sağladığı, cesareti pozitif yönde etkilediği, kişilerarası ilişkileri geliştirdiği ve kişinin kendini ifade etme potansiyelini yükselttiği, sorumluluk alma becerisini geliştirdiği saldırgan psikolojiden çıkararak kurallara uygun bir rol sergileyerek duygusal boşalım sağlamayı mümkün kıldığı görülmüştür (Kurtipek, 2013). Sporun bu denli bireylerin yaşamını etkiliyor oluşu dikkat çekmekte ve gün geçtikçe toplum tarafından da daha fazla fark edilmektedir.

Sporun da etkilediği sosyal becerilerin gelişmemiş çocuklar akranlarıyla olan ilişkilerindeki negatif unsurlar görülürken, kişiler arası ilişkilerinde meydana gelen uyum ve davranışsal problemler onun sosyal ortamlardan dışlanmasına sebep olur. Bütünsel bir sistem olarak ele alınan insanın en önemli gelişme evresi olan çocukluk döneminde yaşanan bu sorunlar, çocuğu ilerleyen yıllarda da takip etmekte ve zihinsel gelişim problemleri, olumsuz toplumsal davranışlar, çocukluk ağı suçluluğu gibi bazı sonuçları da beraberinde getirecektir (zyrek ve ark., 2014).

Türkiye'nin toplumun ekonomik yapısına bakacak olduğumuzda çok ucuz sayılmayan özellikle bireysel spor aktiviteleri, kişilerin farklı alanlara yönelmesinin de önüne geçmektedir. Bu engelin, bireysel sporcuların sosyal beceri seviyelerinin ölümünde çeşitliliği engellediğini söylemek mümkündür.

1.1. Problem Cümlesi

Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ortaöğretim öğrencileri ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında bir farklılık var mıdır?

1.2. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın ana sınırlılıklarının dışındaki alt sınırlılıklarını şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Araştırma Balıkesir ili merkez ilçesi 2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılı, ortaöğretim öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.
2. Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri hakkında veri elde etmek amacıyla sınırlandırılmıştır.
3. Elde edilen bilgiler geliştirilen anket (tarama) formundaki sorularla sınırlandırılmıştır

1.3. Sayıtlar

1. Araştırma kapsamında geliştirilen anket formuna katılım sağlayan ortaöğretim öğrencilerinin görüşlerini içtenlikle yansıtacağı varsayılmıştır.
2. Güvenilir veri toplama amacıyla geliştirilen anket formunun bu amacını yerine getirdiği, doğru ve güvenilir veriler elde edildiği varsayılmıştır.

1.4. Hipotez

Hipotez 1: Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinde farklılıklar vardır.

Hipotez 2: Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ortaöğretim öğrencilerinin spor yapmayanlara göre sosyal beceri düzeylerinde farklılıklar vardır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Ergenlik dönemi, çocukluktan yetişkinliğe geçişin bir aşaması olmakla beraber bir yandan da fiziksel ve psiko-sosyal gelişimin en önemli basamağıdır. Toplumsal etkilere açık olan çocuk, bu dönemde gerçekleştirdiği faaliyetlerden etkilenir ve ilerleyen dönemlerde de bu etkileri yaşamaya devam eder. Hormonal ve

fiziksel değişimlerin yüksek seyrettiği ergenlik döneminde çocuğun psiko-sosyal olgunlaşmasını doğru şekilde desteklemek oldukça büyük önem taşımaktadır (Susman ve Rogol, 2004).

Bu süreçte hareket halinde olan biyolojik gelişimin yanı sıra, çocuğun fiziksel ve psikolojik gelişimini destekleyen spor aktiviteleri kişilik oluşumunu, karakter özelliklerini, kişinin çevresel koşullara karşı mücadele becerisini destekleyen, kurallara uyma yeteneğini geliştirmesine de yardımcı olmaktadır (Bora, 2013). Yine bu dönemde enerji atma ihtiyacı duyan çocuk, spor sayesinde doğru ve sağlıklı bir şekilde enerji kullanımını gerçekleştirebilecektir (Sucan, 2012).

Diğer yandan, çocuğun kendisini önemli, başarılı ve değerli biri olarak algılama derecesi şeklinde tanımlanan özsaygı gelişimi için de önemli yer tutan spor etkinlikleri, çocukların yaşam boyu kendilerini saygıya ve kabul edilmeye değer, önemli ve yararlı kişiler olarak algılama eğiliminde olmalarını sağlayacaktır (Dönmez, 1985).

Bu nedenle, araştırma kapsamında değerlendirilen ortaöğretim 8.sınıf öğrencilerinin spor yapma ve spor yapmama durumları göz önünde bulundurularak ölçülen sosyal beceri düzeylerindeki farklılıklar, ailelerin çocuklarını spora yönlendirme potansiyellerini etkilemek ve sporun çocuk üzerindeki etkilerini görmek açısından önemli bulunmuştur.

1.6. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, araştırmanın problem cümlesi olan “Spor yapan ortaöğretim öğrencileri ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap arayarak, Balıkesir ili merkez ilçesi ortaöğretimdeki 8.sınıf öğrencilerinin spor yapma ve spor yapmama durumunu incelemek ve bu verilerle beraber sporun öğrencilerin sosyal beceri düzeylerindeki etkileri araştırmak ve ortaya çıkarmaktır.

Diğer yandan, araştırma kapsamında elde edilen verilerden yola çıkarak doğru ve etkili önerilerde bulunulması amaçlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Spor Kavramı

Spor; kişinin sosyal uyumu, zihin ve beden sağlığı, yarışma kazanma öğelerini içermekte, kişiliğin açığa çıkması ve gelişimi yönünden eğitimcilerin önerdikleri bir disiplin, kitlelerin çok beğendiği bir seyir, enerjiyi şekillendirebilmek ve dengeli, mücadeleci bir anlayış uyandırmak için idarecilerin kullandıkları bir yöntem, kişiye haz ve doyum veren bir oyun güdüsünün, gelişkin kurallara bağlanmış ifade şeklidir (Sucan, 2012).

Dinleri, dilleri, ırkları, eğitim düzeyleri, sosyal konumları ne olursa olsun aynı kurallar içerisinde bireyleri bir araya getiren, yarıştıran, farklı toplumlar arasında iletişimi sağlayabilen, bireylerin sosyal hayatına derinlemesine girebilen ve aynı zamanda toplumsal yapıya göre şekillendirebilen bir olgudur (Bayraktar, 2003).

2.1.1. Sporun Tanımı ve Önemi

Spor, bireyin beden ve ruh sağlığının geliştirilmesi, belli kurallara göre rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma, üstün gelme ve gerçek anlamda başarı gücünün artırılması, kişisel açıdan en yüksek noktaya çıkarılması yolunda gösterilen yoğun çabalar (Kılıçaslan, 2015). Kişilerin boş zamanlarında veya tam zamanlı olarak gerçekleştirebilecekleri spor, belli kurallar altında yapılırken her zaman bir araca gerek duyulmaksızın araçsız olarak bireysel veya toplu olarak yapılabilen doğal çevrenin beşeri çevreye evrilmesi sürecinde kabilet geliştiren, aynı zamanda bireylerin sosyo-kültürel değişimine katkı sunarak onları sosyalleştiren, kolektif bir bilinç oluşturarak bütünleştirici yapıyla rekabetçi dayanışması ve kültürel bir olgu olarak karşımıza çıkar (Efek, 2015). Sadece sporcular açısından değil, izleyenlere de heyecan veren ve estetik bir duygu kazandıran spor, bu süreçte yarışma kazanmaya yönelik fiziksel, zihinsel ve teknik çaba harcamayı gerekli kılar (Halilbeyoğlu, 2015). İnsanın gelişme sürecinde sadece biyolojik gelişme söz konusu değildir. Bir bütün olan insan sisteminde aynı zamanda

beden ve ruh sağlığı gelişimini destekler ve bu sırada kişilik oluşumunu, karakter özelliklerini, kişinin çevresel koşullara karşı mücadele becerisini destekleyen, kurallara uyma yeteneğini geliştirip heyecan veren faaliyetler olma özelliğini gösterir (Bora, 2013). Kişilerin enerjilerini atmalarına da yardımcı olan spor, bu enerjinin kullanımını dengeli ve düzenli bir hale getirir ve mücadele sırasında gelişmiş kurallarıyla sağlıklı bir süreci meydana getirirken, insana haz ve doyum hissi verir (Sucan, 2012).

Spor, insanlar tarafından ortaya atılan, geliştirilen, düzenlenen ve dinamik yapıda olan bir olgudur. Bu özellik onu yapay kılarken, spor yapmak için gerekli olan hareket, beceri, kabiliyet ve oyun yeteneği doğaldır demek yanlış olmaz (Okur, 2012). Süreç içerisinde fizyolojik, psikolojik, estetik ve teknik gereksinimlere ihtiyaç duyan spor etkinlikleri yarışmaya dayalı ve kendine has katı kuralları olan bir etkinliktir (Pala, 2012).

Spor etkinlikleri, bireysel ve küçük bir ortamda uygulanabilmesinin yanı sıra büyük ve uluslararası alanda da yer bulmuştur. Bu etkinlikler bedensel alıştırmalar, oyunlar ve müsabakalar şeklinde karşımıza çıkabilmektedir (Tokat, 2013).

Kültürel olarak spor etkinliklerinin daha çok yetişkinler ve takım halinde yapılanları ön planda olsa da, çocuğun gelişim sürecini etkileyen bir olgu olduğundan küçük yaşlardan itibaren spor destekleyici olacaktır. Motor gelişimine bağlı olarak hareket sınırlarını genişleterek çocuğa spor yapma alışkanlığı kazandırır, mücadele ortamındaki davranışının kontrolünü sağlar, takdir edilerek psiko-sosyal gelişimi sağlanır ve toplumsal uyumu öğrenir (Kılıç, 2015). Bu sebeptendir ki spor sadece yaş olgunluğu hesaba katılarak yetişkinlere özel kabul edilmemeli, sağlıklı bir gelişim sürecinde çocuklara olan katkısı gözden kaçırılmamalıdır.

Sağlıklı bir çocuk geleceğe uzanan yolda sağlıklı bir yetişkin olacak olsa da, genç ve yetişkinlerin de yaşlarına bakmaksızın spora adım attığını, düzenli bir spor hayatı olduğu örnekleri de oldukça fazladır. Bunun dışında da bir çok lisanslı yetişkin sporcumuz olduğunu görmek mümkün. Spor faaliyetleri, kişilerin olduğundan daha aktif bir duruma getirdiğinden sosyal bir olgu haline gelmiştir. Bu sosyal olgu, kişilerin düzenli olarak devam etmesi halinde kasların, kemiklerin, eklemlerin, kalp-damar sistemi ve fonksiyonlarının en uygun şekilde çalışmasını

sağlamaktadır. Biyolojik sistemleri sağlıklı çalışan kişilerin, sosyal hayatlarının da bundan etkileneceğini unutmamak gerekir. Örnek vermek gerekirse, sağlığı yerinde olmayan bir bireyin dışarıya çıkma, arkadaşlarıyla vakit geçirerek sosyalleşme ve hareket imkanı kısıtlanırken spor yapan kişilerin ortalamadan daha kaliteli bir yaşam geçireceklerini söylemek mümkündür. Sadece sağlık temelli bir sosyalleşmeden bahsedemeyiz elbette. Büyük veya küçük çaplı düzenlenen, uluslararası, yerel olmak üzere çeşitli olimpiyat ve yarışmalar sayesinde de kişiler hem milli duygularını pekiştirebilecek hem de birçok farklı kültürü yakında tanıma fırsatı elde ederek psiko-sosyal gelişimlerine katkı sağlayabilecektir (Eroğlu, 2012). Farklı açılardan inceleyebileceğimiz spor, birey ve toplum sağlığı adına oldukça önemli bir olgudur. Bu doğrultuda, sporun birey ve topluma katkısı, ilerleyen bölümlerde ele alınacaktır.

2.1.2. Sporun Amaç ve Fonksiyonları

Spor yapan kişiler, sosyal ve kültürel sermayelerini yine spor yaptıkları ortam sayesinde arttıracığı sebebiyle bedensel ve zihinsel faydanın yanı sıra çevresinin de etkisiyle sosyal ve psikolojik olarak da fayda görecektir. Kötü arkadaş çevresi, bugün gençler ve aileleri için büyük bir problem haline gelmişken, spor yapan ve spor yapan kişilerin olduğu sosyal çevrede bulunan gençlerin kötü alışkanlıklar kazanmalarının da önüne geçmektedir. Tek bir alanı beslemekten ziyade ortak bir fayda sağlayan spor bilimleri, aynı zamanda pozitif bir uğraştır. Spor, kültürel belli unsurlar taşıyabilir ancak, evrensel bir olgu olduğu unutulmamalıdır. Günümüzde spor psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve fizyolojik birçok açıdan incelenmektedir (Erciş, 2012).

Bunlara ek olarak, sporun pek çok amaç ve işlevi bulunmaktadır. Spor, kişilerin ruh sağlığına destek olurken, bedenen gelişimini sağlar ve potansiyellerini görerek kişinin kendini fark etmesine, bu farkındalıkla yaratıcı yönlerini ortaya koyarak üretici olmasını sağlar. Bireysel veya takım sporları fark etmeksizin ekip çalışmalarında dayanışmayı sağlayarak, kişiler arası ilişkilere katkıda bulunur. Sosyal çevresini genişleterek, kolektif yaşama uyum sağlama yeteneği gelişen bireyler yine bu doğrultuda sosyalleşebilmekte ve boş zamanlarını verimli hale getirerek diğer alanlardaki gelişimini de destekleyebilmektedir. Spordaki rekabet duygusu, zarar verici bir rekabetten ziyade yapıcı bir unsur olarak karşımıza çıkar. Bu yapıcı rekabet bireylerin hayatlarına pozitif etki sağlayarak, sosyal çevrelerinde

sınırsız isteklerini körelterek kişilerarası ilişkilerinde başarı sağlar. Tüm bunlara ek olarak, spor evrensel bir olgu olduğundan kişilerin tanıyacağı ve göreceği farklı insan ve kültür tipolojilerine karşılık, onlara saygı duyma becerilerini arttırarak, farklılıklara karşı anlayışlı olma becerisi de geliştirecektir (Durmuş, 2015).

Sporcu birey, çeşitli türlerde müsabakalara katılabilir. Bu müsabakalar kendi kültürü çerçevesindeki takım ve birey sporları olabileceği gibi uluslararası rekabet ortamları da doğabilir. Bu noktada spor, birlik ve bütünlük sağlayarak milli duyguların ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Sporcu bireyler birçok açıdan gelişmiş bireyler oluşturacağından, sağlıklı bir nesil, kendileri gibi sağlıklı bireylerin oluşumuna destek olacak ve toplumsal refahı arttıracaktır. Kendine güvenen, mücadeleci, ekip ruhu gelişmiş, kazanma ve kaybetmeye karşı tebrik etme veya kaybı kabullenme gücü olan bireyler, toplum açısından oldukça önemli yer tutacaktır.

Spor bireylere sadece duygusal, sosyal ve psikolojik kazanım sağlamaz. Aynı zamanda sağlıklı bir beden görüntüsü ve işlevsel bir beden sunacağından çevik, kuvvetli, kondisyonu yüksek, fit görünümlü bedenler oluşacaktır. Ek olarak, analitik düşünme kabiliyetini arttıran spor, kişilerin yaratıcı düşünmesini, hızlı ve sağlıklı karar vermesini kolaylaştırır (Gezer, 2014).

Sporcu gençlerin sayısını arttırmak adına en büyük görev toplumun en küçük birimi olan aileye düşmektedir. Gençler, temel birçok şeyi ailede öğrenirken, belli bir yaştan itibaren çevresinden etkilenir. Bu etkilenme döneminde sporcu bireyler çevrelerinin etkisiyle daha sağlıklı gelişim süreci gösterebilir. Spor, gençlerin karakter gelişimine, kişilik oluşumuna, özellikle ergenlikle sürekli değişime açık olan ruh haline, kendini keşfederek yetenekleri çerçevesinde beceri geliştirmesine katkı sağlarken; takım içinde veya sporcular arası etkileşimlerle dayanışmayı, anlaşmayı, kaynaşmayı, kabullenmeyi, kendini ifade etmeyi, heyecanını dizginlemeyi, kazanmayı ve kaybetmeyi öğrenerek gelecekteki eğitim, iş, sosyal hayatında da başarılı bireylerin oluşumuna katkı sağlar. Bu sebeptendir ki spor kendi içinde gelişirken toplumu da geçmişten bu yana daha fazla açıdan etkileyerek varlığını sürdürmektedir (Bayram, 2013).

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte gün geçtikçe daha da evrenselleşen spor, internet, televizyon vb. gibi araçlarla daha çok kişiye ulaşmakta ve farklı spor dallarında daha fazla alternatif, daha farklı spor araç gereçleriyle sporun da gelişimine katkı sağlar.

Kişiler farklı amaçlarla spor yapabilmektedir. Ekonomik refah sağlamak amacıyla olabileceği gibi, rehabilitasyon, hobi, eğlence, stres atma gibi amaçlarla da yapılabilir. Profesyonel sporcular çeşitli müsabakalarda yarışarak ülkelerini temsil ediyor olmalarının yanı sıra maddi gelir de sağlamak amaçlanabilir. Amatör sporcular içinse genellikle eğlence, hobi, sağlık veya profesyonelleşme adına ilk adımı atmak amacıyla yapılmaktadır. Bu aşamaya kadar sporun birçok işlevinden bahsettik ancak sağlıklı olduğu varsayılan bireyler adına bir değerlendirme yaptık. Unutmamalıdır ki, spor sadece bedensel olarak sağlıklı olanlar için değil, herhangi bir engeli veya deformasyonu bulunan bireylere de fayda sağlar. Rehabilitasyon amacıyla yapılan sporlarda bunu görmem mümkündür. Sporun fizyolojik olarak desteği görünür olsa da psikolojik olarak da kişiye katkı sağlamaktadır. Bu sebeptir ki spor sadece profesyonel veya amatör olarak yapılması amaçlanarak değil, kaybedilen sağlığı yeniden kazanmak amacıyla da yapılabilmektedir (Gezinci, 2012).

Tüm bunlardan yola çıkarak, birçok alanda katkı sağlayan sporun çocuklara ve gençlere aşılınması sürecinde ailenin önemine tekrar dikkat çekilmesi ve çocuğun yeteneğinin de göz önünde bulundurularak spora teşvik edilmesi, ancak bu süreçte çocuğu spordan soğutacak etkenlerin ortadan kaldırılmasına dikkat edilmelidir. Çocukluktan yetişkinliğe uzanan gelişim sürecinde spor aktiviteleri psikolojik, fizyolojik, sosyal ve bilişsel gelişimini desteklerken kişilere hayat boyu katkı sağlamayı amaç edinir (Karavelioğlu, 2012).

2.2. Takım ve Bireysel Sporlar

2.2.1. Takım Sporları

Kişilerin ortak bir toplumsal yapı içinde bulunması her zaman kendi istekleri doğrultusunda gerçekleşmez. Mecburiyetler, gereklilikler, mesleki koşullar, maddi etkenler vb. birçok sebep kişileri aynı ortamda tutmaya sebep olabilir. Takım

sporlarında da benzer bir durum görmek mümkündür. Kişiler girecekleri gruplarla benzerlikler gösterebilmektedir ancak özellikle karşılıklı müsabakalarda birbirine zıt gruplar karşı karşıya gelebilir veya mecburiyetlerden dolayı mevcut takımında bulunabilir, başka takımlara transfer olabilir. Bu gibi durumlarda, kişiler kendi istekleri doğrultusunda hareket edemez. Kolektif uyum sağlama gerekliliği ortaya çıkarken bu uyum, takım sporlarında kişilerin karşılıklı olarak birbirlerini anlamalarına, organize olmaya, davranışların doğru yorumlanarak, grup içi tanışıklığın artmasına da yardımcı olacaktır. Bireysel sporda da olması gereken bu uyumun, takım sporlarında daha ön planda olduğu görülmektedir (Ulukan, 2012).

Türkiye'nin takım sporlarına ilgisi 1905'te kurularak ilk Türk futbol takımı özelliğini taşıyan Galatasaray'ın kurulmasıyla başlamaktadır. 20. yüzyıl Türklerin takım sporlarına ilgisini gittikçe arttırdıkları dönem olarak karşımıza çıkar. Galatasaray'dan hemen sonra 1907 yılında Fenerbahçe'nin kurulmuş olması da Türkiye'nin takım sporlarındaki hareketliliğini arttıracaktır. İlk zamanlar çok görülüyor olsa da zaman geçtikçe buz hokeyi, kriket, çim hokeyi, ragbi (rugby) ve beyzbol (baseball) gibi takım sporlarında da Türk uyruklu kişiler tarafından kurulan ve yönetilen kulüplerle beraber takımlar da kurulmaya başlanmıştır. Günümüzde de hala devam eden futbolun popüleritesinin önüne geçemeyen bu sporlar yerlerini voleybol, basketbol, hentbol gibi spor dallarına bırakmıştır. Takım sporlarının yarışma sistemleri bir başka takım sporlarıyla olduğundan ve gelişen teknolojinin de etkisiyle artık ülkelerarası ulaşılabilirliğin de artmasıyla hem izleyicilere ulaşan hem de farklı kültürlerle yarışma yapabilen takımların pozitif sonucu olarak izleyicilerin milli duygularını da ortaya çıkarttığı için daha çok ilgi görmüş spor türü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Takım sporu, birden fazla oyuncunun katılım sağladığı ve takım ruhunun yoğun olarak bulunduğu, oyunun kurallarına uygun olarak yetenek, beceri, taktik gerektiği ve sergilendiği oyunlar olarak karşımıza çıkmaktadır (MEGEP, 28 Temmuz 2017). Bir sporun takım olabilmesi için belli başlı özellikleri yerine getirmesi beklenmektedir. Öncelikle, takım içerisinde birden fazla kişinin aynı anda karşıdaki takımla mücadelesi söz konusudur. Takımların sayı alması için bir sınır çizgisi belirlenir ve top veya bunun gibi bir cismin çizgiyi geçmesi durumunda sayı alınır. Aynı takım içerisinde bulunan ve maç süresinde takım içinde aktif olan oyuncuların

birbirine pas verebilmesi, mücadelecı bir yapıda bulunması gerekir. Bu şartlar doğrultusunda bakıldığında basketbol, voleybol, hentbol ve futbol gibi ülkemizde de oldukça yaygın olan belli başlı takım sporları bulunduğunu söyleyebiliriz (Karayol, 2013).

Farklı takım sporlarını inceleyerek aralarındaki farkları görebilir ve bir karşılaştırmaya girebiliriz. Bunun için futbol, plaj futbolu, voleybol, plaj hentbolu ve basketbolu ele almak gerekirse:

1. Futbol, onbirer kişiden oluşan iki takımın, ellerini kullanmadan ve daha çok kişilerin birbiriyle paslaşması üzerine kurulu bir sistemde birbirlerinin kalesine gol atarak sayı kazandıkları spor dalıdır. Futbol dünya üzerinde de en yaygın spor dallarından biri olduğu için yapılacak olan ülkelerarası müsabakalarda ülkeleri sosyal, kültürel ve turistik olarak etkileme potansiyeli en yüksek olan spor dallarından biridir. Bu sebeptendir ki kendisini en çok geliştirmek ve değiştirmek zorunda olan sporlardan biri haline gelmiş ve geçmişten günümüze daha geniş kitleler üzerinde etki sağlamıştır (Dalkıran, 2014).

2. Plaj futbolu, normal futboldaki çim sahanın yanı sıra kum sahada oynanan, 1 kaleci ve 4 oyuncudan oluşan, iki takım arasında oynanan bir oyundur. Bu oyunun asıl amacı normal futboldaki rekabetin daha sağlıklı olması, dostluk, eğlence ve takım ruhunun ortaya çıkartılmasıdır.

3. Voleybolda altışar kişilik iki takımın bulunduğunu görmekteyiz. Oyun alanı file ile bölünür ve paslaşma sistemi el ile sürdürülür. Voleybolda amaç, topun rakip takımın sahası içerisinde temasını sağlamaktır. Setler halinde oynanan voleybol, tıpkı futboldaki gibi kum sahada da oynanabilmektedir. Özellikle yaz dönemlerinde tatil mekânlarında plaj voleybolu oynayanları görmek mümkündür.

4. Plaj hentbolu, kumda ve çevresel tüm tehlikelerin ortadan kaldırıldığı bir ortamda oynanmaktadır. Altışar kişilik iki takımın el ile paslaşarak kaleye topu atmaya çalıştıkları bir spor dalıdır. Hentbol, özellikle pedagojik değerlerinin de etkisiyle gençlerin dikkatini çekerken aynı zamanda oynaması da kolay olan sporlardandır (Dalkıran, 2014).

5. Son olarak basketbol, beşer kişilik iki takımın rakibinin sepetine topu atarak sayı kazandığı bir spor dalıdır. Basketbolda amaç diğer takımın sayı yapmasını engellemek ve farklı uzaklıklardan attıkları basketlerle mümkün olduğunca fazla sayı yapmaktır (MEGEP, 28 Temmuz 2017). Basketbol kendi içinde barındırdığı fiziksel, eğitsel, psikolojik ve sosyal değerleri ile kişilerin eğitiminde büyük bir rol oynar (Dalkıran, 2014).

Aynı amaç için bir araya gelen topluluğu ifade eden takımlarda, kendi gruplarının içinde dışarıya göre farklı bir sinerji oluşur ve takım ruhu olarak ifade edilen bir ortak duygusal bağ meydana gelir. Takım ruhu, en basit istenilen sonucu elde etmek olarak tanımlanan başarıyı yakalamak için güçlükleri yenerek ilerleme ve gelişme arzusunu da beraberinde getirecektir. Takım içindeki kişiler, farklı sorumluluklar alıyormuş gibi gözüke de, aynı amaca hizmet sağlayacak, potansiyellerini fark ederek üstün performans sergileme azminde bulunacaklardır (Soyer ve ark., 2010).

Takım sporları kültürlerarası olma özelliğini bireysel sporlara oranla daha çok göstermesinin de etkisiyle milyonlarca insan için büyük önem taşır ve bu sebeple bir oyun olmaktan öteye geçer. Profesyonel olarak kendilerini sergileyen takımlar, taraftarlarının da etkisiyle yeni bir marka yaratır ve spor ekonomisini oluşturarak bu alana katkı sağlarlar. Sporun bir boş zaman aktivitesi olarak görülmesinin ötesinde artık profesyonel takım sporları kavramını ortaya çıkartarak, ekonomistlerin de dikkatini çekmeyi başarmıştır (Güvendi, 2009).

Birden fazla kişinin toplu halde oynadığı oyunlar halinde ortaya çıkan ve genellikle bir yarışma formatında olarak kendine has kurallar çerçevesinde bazı bedensel hareketleri gerektiren takım sporunda, kişiler sadece bireysel özellikleriyle takım içerisinde bulunmaz (Akbulut, 2014). Bireysel özelliklerinin takım için sağlayabileceği faydanın en üst düzeyde olması için oyuncu yönlendirilir ve potansiyeli ortaya çıkartılır. Grup becerilerinin kullanımının gerektiği takım sporlarında kişilerin sorumluluk olarak sosyal becerilerinin ve liderlik özelliklerinin gelişimini desteklediği söylenebilir (Cansoy, 2015).

Spor, elde edilmesi beklenen başarıyı hemen göstermeyerek kişilerin sabırlı olmasını bekler. Azim ve düzenli çalışma sonucu başarı elde edilirken, bu süreçte

sporunun motivasyonunu yüksek tutarak sabırlı olması gerektiğini öğretmek sosyal çevresi, toplum ve takım ile bütünleşmeyi sağlar. Takım sporlarını bireysel spordan ayıran en önemli özellik olan kolektif uyum içinde hareket etme, grup içi duygusal veya maddi paylaşımın artmasına yardımcı olur. Bireysel mücadeleyi değil, bir zorlukla takım olarak ortak bilinçle mücadele etmeyi gerektirir (Çağlayan, 2011).

Takım sporu olarak futbolun dünyada en popüler spor olmasının en önemli nedeni sadece spor olarak karşımıza çıkmayıp, izleyicilerin ve oyuncuların eğlenmesini ve zevk almasını sağlamasıdır. Futbol, hem Türkiye’de hem de dünyada küreselleşerek diğer spor dallarının önüne geçerek bir ilk örneği taşımaktadır. Bireysel sporlar ise Türkiye’de daha çok kültürel özellik taşıyan ata sporlarıyla karşımıza çıkar. Türk kültürü, gelenek ve göreneklerine bağlı olduğundan, güreş ve haltere olan yoğun ilgileri ata sporlarının ön planda olmasını sağlamıştır. Bu sporlara ek olarak, atletizm ve bisiklet sporunun da yoğun ilgi gördüğü dikkat çekmiştir. Takım sporlarının kişiye ve topluma olan faydası görülse de, kişiler her zaman bir takıma bağlı olmak istemez. Bundan dolayı bireysel sporlara yönelir ve antrenör eşliğinde çalışmalar sürdürülür. Bireysel sporlarda takım liderliği görevini antrenör üstlenmektedir (Temel, 2010).

Bireysel sporları aletli jimnastik, jimnastik ve dans, atletizm ve yüzme olarak ele alabiliriz. Aletli jimnastik sporun yeterlilik sınavı 5 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler zorunlu hareketlerden meydana gelir ve sporcu her bölümde iki deneme yapar. Sporcu kendi seçtiği bir müzik eşliğinde ritmik dans kombinasyon hareketlerini ortalama 75-90 saniye içerisinde gösterir. Atletizm ise 100, 200, 300 metre şeklinde ilerleyen mesafeleri en kısa sürede aşması beklenir. Yüzmede dalma ve kayma yetenekleri test edilir ve belli bir uzunluğun zamana karşı aşılması beklenerek müsabakalar gerçekleştirilir (Öztürk, 2008).

Sporlar, bireysel mücadele sporları, topla oynanan takım sporları ve bedensel temas olmayan sporlar olarak karşımıza çıkar. Bireysel mücadele sporları daha çok savunma sporları olarak karşımıza çıkar. Kişiler, saldırgan davranışlarını belli bir kurallar çerçevesinde sergiler ve buna göre puanlama yapılır. Bu sporlara boks, güreş, judo, tekvando, karate, aikido gibi örnekler verilebilir. Topla oynanan sporlar futbol, hentbol, basketbol olarak karşımıza çıkarken bu sporlarda bedensel temas

sınırlıdır. Tamamen bedensel temastan uzak olan sporlara ise voleybol, atletizm, bisiklet, okçuluk, atıcılık örnek verilebilir (Dervent, 2007).

Yapılan araştırmalarda, en çok tercih edilen sporların futbol, basketbol ve voleybol olduğu; sporcu öğrencilerin en az tercih ettiği branşların ise teniz, tekvando ve yüzme olduğu görölmüştür. Ek olarak, takım sporları daha çok ilgi görürken bireysel sporları tercih etme oranının daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Gürsoy, 2007).

2.2.2. Bireysel Sporlar

Takım sporlarının aksine, kolektif uyumun yüksek olmadığı, takımın bir başka takımla değil, bireyler arası mücadeleyi esas alan, genellikle karşılıklı etkileşime gerek duyulmadan yapılan sporlar bireysel sporlar olarak adlandırılmaktadır. Bireysel sporlar, kişilerin kendi kararlarını kendileri vermesini gerektirdiğinden kendine güven, hızlı karar verme, beden ve haklar çerçevesinde kendini koruma, doğru ve dürüst olma yeteneklerini geliştirirken, kişinin kendi potansiyelinin farkına varmasını sağlar. Bireysel sporlara yüzme, koşu, yürüyüş, jimnastik gibi örnekler verilebilir (Ezelsoy, 2015).

Bireysel sporlar, bir başkasının yardımını gerektirmez ve rakibiyle teması her zaman zorunlu olmaz. Bu açıdan temaslı ve temassız sporların varlığından söz edilebilir. Kişiler, kendi teknik ve taktiklerini uygulayarak spor etkinliğine katılım sağlar. Hem bireysel, hem de olimpik sporlar olarak örnek verilebilecek atletizm, atıcılık, bisiklet, boks, jimnastik, eskrim, judo, halter, güreş, kayak, masatenisi, tenis, tekvando gibi sporlarda sorumluluk bir takıma değil, tek başına sporcuya aittir. Bu sebeptir ki takım sporlarında başarı ya da başarısızlık yaşanması durumunda grup içindeki birden çok kişinin etkisinden söz edebilmek mümkünken bireysel sporlarda sorumluluğun tek bir sporcuya ait olması kişinin stres yaşamasına sebebiyet verebilmektedir. Kendilerini çoğu zaman yalnız hisseden bireysel spor yapan sporcular, yapmış oldukları sporların etkisini günlük hayatlarına da yansıtarak problemlerini tek başlarına çözme ve kimseden yardım almama eğilimi gösterirler (Tuzcuoğulları, 2014).

Bireysel sporlar, her zaman bir rakibe karşı yapılmaz. Doğaya karşı verilen mücadeleler de bireysel sporlara örnek verilebilir. Bu gibi sporlar dağcılık, kayak,

rafting gibi doğa ortamında ve dışarıdan herhangi bir müdahale olmadan meydana gelen doğa hareketlerine karşı yapılmaktadır. Diğer yandan, bir rakibe karşı yapılan sporlarda kişiler karşı karşıya gelmeden de yarışabilmektedir. Jimnastik, artistik patinaj, uzun atlama, yüksek atlama gibi sporlarda, yarışmacılar birbirleriyle yüz yüze karşılaşmasa bile bir yarış içerisinde olurlar. Son olarak, yüz yüze ve bireysel olarak yapılan mücadelelere de tenis örneğini verebiliriz. Bu gibi sporlarda sporcunun karşısında rakip yoksa bir mücadele de meydana gelmeyecektir (Tanrıverdi, 2012).

Kişinin karşısındaki bir rakiple mücadele içine girmesini gerektiren sporlarda, genellikle yüksek erkeklik egosu gerekmektedir. Savunma sporları olarak da bilinen bu sporlarda kişi kendine güven, hızlı karar verme, haklarını koruma, karşısındakine saygı gösterme yeteneklerini geliştirir ve kendinin farkına vararak sınırlarını zorlar. Şiddet içerikli gibi görülen bu sporlar, kendi içerisinde kurallar sistemi bulundurmaktadır. Öte yandan, kişilerin birbirleriyle herhangi bir temasta bulunmadan yapılan sporlara badminton, masa tenisi, tenis, okçuluk gibi örnekler verilebilir (Yıldırım, 2011).

Tüm bunlara ek olarak bireysel sporlara şu örnekleri verebiliriz: Atletizm, badminton, halter, triatlon, atıcılık, yelken, modern pentatlon, eskrim, binicilik, kano, yüzme, dalma, biatlon, luge, paten, kayak (Özer, 2011).

2.3. Sporun Bireyler Üzerine Etkisi

Spor, çok yönlü etkisiyle hem birey hem de toplum adına birçok fayda sağlamaktadır. Kişilerin fiziksel, zihinsel, psikolojik olarak olumlu yönde etkilemeyi amaçlayan spor faaliyetlerinde, ilk aşamada bireysel olarak yapılacak eylem adımları önemli bir rol oynamaktadır. Bireylerin yapacağı bedensel egzersizler, düzenli olarak devamlılık sağlama halinde kişinin daha sağlıklı bir fiziki ve ruhsal yapıya kavuşmasında yardımcı olacaktır (Ağılönü, 2014).

Spor, birey için toplumsal yaşam kalitesini artırarak, kişilerarası ilişkileri sağlıklı hale getirir ve bireye farklı bir statü kazandırır. Psikolojik ve fizyolojik olarak sağlamış olduğu motor becerilerinin gelişimi, sağlıklı görüntü, metabolizmanın hızlı çalışması gibi pozitif etkinin yanı sıra sosyalleşmeye yardımcı

olarak toplumsal düzen içinde de kişiye ek değer katacaktır. Bireyin fikren, zihnen ve bedenen gelişmesini sağlarken bunlar arasındaki koordinasyonu da sağlayarak bireylerin yaşantılarını etkileyecektir (Emamvirdi, 2013).

Düzenlilik arz ettiği takdirde etkisini artıran spor, özellikle 40 yaş üstü bireylerde ortaya çıkan kalp rahatsızlıklarının ortaya çıkma ihtimalini düşürür ve hipertansiyon, obezite, diyabet, depresyon, astım gibi hastalıkların ortaya çıkmasını önleyerek kişilerin hayat kalitesini artırır (Tekin, 2013).

Günlük işler de gündelik yaşayış sırasında verimlilik sağlayarak kuvvet, çeviklik, elastikiyet, çabukluk ve dayanıklılık sağlayan spor, bedensel duruşu değiştirerek hem ilerleyen süreçte ortaya çıkabilecek kas ve kemik rahatsızlıklarını önler hem de sağlıklı bir görüntüyü beraberinde getirir. Sağlıklı bireyleri meydana getiren spor aynı zamanda hastalıklara karşı da dayanıklılık sağlar. Sadece gündelik yaşamda değil, oyun, folklor, halk dansları, mahalli ve milli oyunlar ve ritmik faaliyetlerde vücudun potansiyellerini en üst seviyede kullanmasını sağlayarak bu alanlarda beceri ve yetenek kazandırır. Kişilerin serbest zamanlarını kaliteli geçirerek kültürel zevk, toplumsal duyarlılık sağlar (Ulukan, 2012). Bu açıdan boş zaman etkinliği olarak görülecek olsa bile sporun bu etkileri unutulmamalıdır.

2.3.1. Sporun Sosyal Etkileri

Spor, kültürel unsurlar taşıdığı gibi farklı kültürlerden alınan özellikler de barındırmaktadır. Günümüzde Türkiye’de sıklıkla karşılaştığımız spor dalları Batı’dan gelse de kendi kültürümüze ait devam ettirdiğimiz sporlar unutulmamalıdır. Genellikle özel zamanlarda gördüğümüz kültürel sporlar özellikle festival vb. etkinliklerde karşımıza çıkar. Bu etkinliklerde milli duygular ortaya çıktığı gibi sadece bu sporlar değil, tüm takım ve birey sporları, uluslararası müsabakalarda ülke bazında temsil gerektirdiğinden bunlarda da milli unsurlar oldukça yüksek seviyede gözlemlenir. Toplum içerisinde kültürel kaynaşmayı teşvik eden spor etkinlikleri, sosyal davranışları düzenleyerek sosyal bütünleşmeyi sağlar. Kültürel kimliği canlı tutmayı sağlayan spor, diğer kültürleri de etkileyebilir (Akgül, 2014).

Sporcuların bulunmuş olduğu ortam, kendi yetenekleri çerçevesinde hareket ederek, rakibinin de farkına varmayı, eşit koşullarda yarışarak yenilgiyi kabul etmeyi

ve bu sırada başarıya karşı da uygun davranışı sergilemeyi, zaman yönetimini yapabilmeyi ve sadece zamanla değil doğayla da yarışarak gücünü doğru seviyede kullanmayı sporcuya öğretir. Çok yönlü yapısıyla spor, sadece bir boş zaman etkinliği değil aynı zamanda çağdaş eğitim sistemi aracı olarak karşımıza çıkar. Bu süreçte kişileri hayata hazırlayarak zorluklarla başa çıkma yeteneği kazandırır (Gökaşan, 2013).

İnsanoğlunun var oluşundan bu yana tüm hayatında etkisini gösteren spor, belirli kurullarla çevrili olan ve rekabet ortamında gerçekleştirilen, kişiye haz veren aktivitelerin bütünlüğünü ifade eder. Spor eğitimi, 3 yaşından itibaren başlayabilecek bir süreç olmakla beraber yaşam kalitesini artırarak, sağlıklı, huzurlu ve mutlu bir yaşam sürmesini sağlar ve kişinin hayatının sonuna kadar bu etkiyi sürdürmesini amaçlar (Doğduay, 2013).

Sporun, fiziksel gelişim sürecindeki etkileri yadsınamaz. Sağlıklı görünen ve görüntünün ötesinde gerçekten sağlıklı olan bedenlerin oluşumuna destek veren spor, psikolojik destek açısından da oldukça önemli bir yere sahiptir. Unutmamak gerekir ki, sosyalleşmenin ilk boyutu psikolojik olarak sağlıklı birey olmaktan geçer. Monoton ve stres dolu bir yaşamın kişileri farklı alanlara itmesiyle beraber daha çok dikkat çeken spor, sosyal farklılaşma sonucu artmakta olan iş bölümü ve sosyal bütünleşme arasında uyumun yakalanmasına yardımcı olan bir olgudur. Toplumdaki sapma davranışların azaltılması, uyum sağlanması, gerginliklerin azaltılması, toplum yararına yönlenebilen normlarla olumlu davranışların zenginleştirilmesinde önemli bir faktör olan spor; sosyal hayatın düzenlenmesi açısından önem taşımaktadır (Dağlıoğlu, 2012).

Oyun ve yarışmanın sentezlendiği ve bedensel yeteneklerin çoğunluğunun aktif rol oynadığı, kazananın ödüllendirildiği ve ağır kas çalışmaları gerektiren spor, sürekli ve yoğun çabayı gerekli kılmaktadır. Bireyin tabii çevresini beşeri çevre haline getirirken belirli kurullar çerçevesinde araçlı veya araçsız, bireysel veya grup dahilinde gerçekleştirilebilen ve aynı zamanda meslek halinde uygulanabilen; sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, psikolojik ve fiziki olarak geliştirici bir unsur olduğundan rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgu şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Şentürk, 2012).

2.3.2. Sporun Psikolojik Etkileri

Motivasyon, kişisel başarı için bireylerin oldukça ihtiyaç duyduğu unsurlardandır. Yalnızlık duygusu, başarı seviyesini düşürdüğü gibi, sosyalleşmenin de önüne geçer. Bireyin bir takım ya da gruba dahil olmasını sağlayan spor bu yönüyle sporcuyu yalnızlık duygusundan kurtarır ve takımının başarısıyla bütünleşerek kendine de yansıtır. Psikolojik olarak rahatlama sağlayan, depresyon, stres gibi psikolojik rahatsızlıkları önleyen sporun yapıldığı alanlar psikiyatristler tarafından bir çeşit hastane olarak görülmektedir (Dalkıran, 2014).

Spor sadece bedenen sağlıklı, deformasyonu veya engeli bulunmayan bireylerin yaptığı bir olgu değildir. Aksine sağlıklı ve özürsüz bireylerin yanında engelli bireylerin de paylaştığı bir eylem olarak karşımıza çıkar. II.Dünya Savaşı'ndan sonra sakatlanmalarının sonucunda, karamsar ve yaşamdan zevk almayan bir psikolojiye bürünen bireylerin öz güvenlerini destekleyerek sağlıklarını kazanmalarına da yardımcı olmuştur. Engelli bireylerin yaşam koşullarına uyum sağlama, sosyalleşme ve topluma yeniden kazandırma, kendi yaşamlarını kendilerinin kontrol etmesine yardımcı olma ve üretim sürecine dahil olması açısından sporun yeri çok önemlidir (Yılmaz, 2012).

Devamlılık sağladığı takdirde, depresyon ve anksiyeteyi azaltmasının yanı sıra benlik oluşumu destekler, yaşam doyumunu artıran spor, bununla doğru orantılı olarak mutluluk düzeyini de artırır ve akıl sağlığını pozitif yönde etkiler. Kişilerin potansiyellerinin farkına varmasını ve seviye seviye ilerleyen spor egzersizlerini yaparak en zorunu bile başaracağını fark etmesiyle beraber azalan stres ve artan öz saygı, özgüvenin ruh halini düzelterek toplumu da etkileyeceğini söylemek mümkündür (Arpa, 2014).

Modern yaşamın en büyük etkilerinden biri olan gündelik yaşamın monotonlaşmasının ve yoğun hayat standartlarının beraberinde getirdiği çağın hastalığı olan stresin etkisini azaltılması ve ortadan kaldırılmasında destek sağlayan spor, kişiyi gündelik yaşamın yoruculuğundan uzaklaştırarak fiziksel, psikolojik ve sosyal fayda sağlar. Spor yapan kişilerde sporun haz alma ve mutlu olma gibi duyguları yaşattığı görülmekle beraber, psikolojik sorunlarla başa çıkmadaki rolü reddedilemez. Monotonluğu ortadan kaldıran spor bireylerin rahatlmasını ve

gevşemesini sağlayarak bir şeyi başarmış olmanın verdiği mutlulukla yaşam kalitelerini artırmaktadırlar (Akça Şelale, 2012).

Evrensel bir olgu olan spor, dil, din, ırk fark etmeksizin her çeşit insanı içinde barındırırken aynı zamanda onları birleştiren ve bütünleştiren bir vasıtaadır. Bu açıdan dünya barışına katkı sağlayarak hem fiziksel hem de ruhsal fayda sağlayarak kişilerin sosyal ve moral kazançlar sağlamasını amaçlayan hareketler topluluğu olarak da tanımlanabilir (Ateş, 2012).

Spor; insanların yaşantısında ve sağlığında önemli yer tutan bir olaylar bütünüdür. İnsanın içinde yer aldığı her olayda önemli bir psikolojik yan vardır. Sporda psikolojik yan, yarışmayı ve sağlıklı yaşamayı amaç edinen kişiler üzerinde önemli bir etken olarak karşımıza çıkar (Erdoğan, 2009).

2.4. Spor Aktivitelerinin Sosyalleşme Üzerine Etkileri

Sosyal çevreye katılımını sağlayan sosyal etkinlik olan spor, sosyalleşen ve sosyal becerilere sahip bireylerin oluşumunda etkili bir araçtır. Modern toplumlarda sporun sıklıkla kolektif bir etkinlik olduğu dikkat çekmektedir. Farklı insan gruplarının bir araya getirilmesini sağlayan bu etkinlikler, bu sayede kişilerin sosyal ilişkilerini geliştirerek diğer insanlarla etkileşim halinde olmalarını, karşılıklı olarak birbirlerinden etkilenmelerini ve etkilemelerini, farklı ortamlarda kendini ifade etme becerisi kazanmasını, mevcut toplumsal konumundan daha ileriye giderek gelişmesini ve evrenini genişletmesini sağlamaktadır. Bu yönüyle kişilerarası ilişkilerin kurulması, sürdürülmesi, pekiştirilmesi ve sosyal kaynaşmanın desteklenmesini sağladığı da söylenebilir (Gezer, 2010).

Bireyin doğduğu ve benlik oluşumunun meydana geldiği ortamın yanı sıra sosyalleşme sayesinde kişinin çevresinin gelişmesine ve topluma uyum sağlamasına yardım eder. Sosyalleşme süreci, spordan bağımsız olarak insan hayatında sürekli olarak devam etmektedir. Ancak spor bu sürecin gelişmesinde yardımcı olacaktır. Fiziksel ve zihinsel gelişimin yanı sıra sosyal gelişimi de destekleyen spor, aileden başlayan sosyalleşme sürecinde bireyin okul ve iş hayatında devam ederken beden eğitimi derslerinde de karşısına çıkar. Spor aktivitelerinin çok yönlü gelişim sağlama özelliğiyle benzersiz olması, beden eğitimi derslerinin oluşturulmasında büyük bir

etken olmuştur. Boş zamanların kaliteli değerlendirilmesi, kendine güven, kişilerarası ilişkiler ve yaşamın aktif hale gelmesini sağlayan beden eğitiminin amacı genel anlamıyla insanların yaşam kalitelerini artırarak gelişimlerini desteklemektir (Aytan, 2010).

Spor, toplum yaşamına çok değişik yollardan girerek, bireyleri doğrudan ya da dolaylı olarak kendisine bağımlı kılmış ve her zaman toplumun ilgisini canlı tutmayı başarmış bir sosyal olgudur (Demirdağ, 2010). Bu olguyu toplum yaşamında belli başlı görevlerde görebilmek mümkündür. Kişisel ihtiyaçları giderirken sadece temel ihtiyaçlar değil bunların dışında bulunan ve karşılanması beklenen vazgeçilmez zevklerin tatmin edilerek kendisine bağlayan bu olgu, kendini tüm dünyada toplumsal bir kurum olarak kabul ettirerek kendine özel ve toplumu ilgilendiren belli başlı düşünce, davranış, inanç ve simgeler geliştirmeyi başarmıştır. Toplumsal kurum olma özelliğinin de etkisiyle diğer kurumlarla ilişki halinde olmakta ve o toplumsal kurumun hukuku, siyaseti, ekonomisi, demografik, kültürel, coğrafi yapısı ve çevresinden etkilenerek onun bir parçası haline gelir (Demirdağ, 2010).

2.4.1. Sosyalleşme ve Spor

Spor yapan kişilerin girmiş oldukları ortamlar sayesinde yeni sosyal çevre ve dostluklar edindikleri söylenmektedir. Sporun sadece kendi kültürü içerisinde değil, evrensel yapısıyla farklı ülke ve kentler arasında da dostlukların oluşmasını sağladığı görülmektedir (Oda, 2014).

Profesyonel veya amatör fark etmeksizin yapılan düzenli spor, birey ve toplumu bir araya getirip bütünleştirerek sosyal ilişkiler açısından yaşam kalitesini artırır ve sağlıklı bir toplumsal yapı oluşturur. Sporcuların sürekli gelişim içerisinde olan yapısı sayesinde yeteneklerini kullanma oranlarının yüksek olmasının yanı sıra motivasyonlarını da üst düzeyde tutarak zihinsel ve fiziksel gelişimin devamlı olmasının sağlandığı, bununla beraber kişilik oluşumunda problemlere karşı olumlu ve bilinçli bir yaklaşım sergileyen, toplumun normlarına uygun bir tavır sergilemesine de yardımcı olur. Sporcu kişilik, toplumla uyum içerisinde ve çatışmadan uzak bir yapıdadır (Tokat, 2013).

Sosyalleştirici, örgütleştirici ve dayanışmacı yapısıyla karşımıza çıkan spor, bireyin yaşlılarıyla kaynaşma olanağını da arttırmaktadır. Benzer yaş grupları kendi içerisinde benzer sorunlar yaşar ve gruplaşmalar meydana getirir. Kötü alışkanlıkların da ortaya çıkmaya başladığı ergenlik dönemlerinde genç bireyin diğerleri tarafından beğenilmesi, benimsenmesi ihtiyacı benlik saygısı açısından önem taşırken spor, bu ihtiyacın bireyin zeka ve spor yetenekleriyle kanıtlanması sonucu karşılanmasında yardımcı olur (Dağdeviren, 2012).

Sosyolojik bağlamda incelendiğinde sosyalleşme süreci, toplumun değerler sisteminin ve ideallerinin bireye aktararak, sosyal hayatta oynaması gereken rollerin kendisine öğretilmesini ifade etmektedir. Bu yolla birey, gruba ait norm ve standartları öğrenerek bunlara uyar ve sosyal düzenin korunarak devamlılığının sağlanmasına yardımcı olur. Diğer bir ifadeyle, sosyoloji ve psikoloji açısından sosyalleşme aslında bir tür öğrenme sürecidir (Dal, 2012).

Günlük hayatı birçok açıdan etkileyen spor, etki alanı oldukça geniş olduğundan toplumların sosyal hayatlarında önemli bir yere sahiptir. Sosyalleşme ve sosyal değişim aracı olma gücünü de barındırıyor olan spor, bireyin bir gruba ait oluşunu sağlarken hissettirdiği aidiyet duygusuyla insanın sosyalleşme sürecindeki en önemli değerlerden birisini kazandırmış olur. Bir grup ya da takıma, millete, aileye ait olarak üstlenmiş olduğu rolü benimseyen ve belli bir statünün kazanılmasında önemli bir olgu olan spor alanında kazanılacak başarı, sosyalleşme sürecini destekleyen duyguların artmasına ve devam etmesine yardımcı olacaktır (Akçalar Öztürk, 2007).

Sporun sosyalleşme sürecinde sağlamış olduğu desteklerden bir diğeri onun aktif olarak sosyal çevrelere katılımını sağlamasından gelir. Bireyin bulunduğu zihinsel dünyasını genişleterek, farklı insan tiplerinden, kültürlerden, duygu, düşünce ve davranışlardan etkilenecek veyahut onları da görerek farklı anlamlar çıkartmasına, karşılıklı olarak birbirlerini etkilemesine yardımcı olur. Bu nedenle sporun sosyal duyguların pekiştirilmesi ve devam ettirilmesinde destek sağladığı söylenebilir. Diğer yandan, sosyalleşme süreci ilk olarak ailede başladığından, ailenin yapısı da göz önünde bulundurulmalıdır. Türk toplum yapısına bakıldığında baba otoritesinin mevcut olduğu ataerkil aile tiplerinde, erkek çocuk babayla özdeşleşir. Baba otoritesinin ağırlıklı olması durumu beraberinde gençlerin spor ile olan ilişkilerinin

babanın iznine bağı hale getirmektedir. Bu sebeple spor faaliyetlerinde aile içerisindeki babanın rolü oldukça büyüktür (Akıncı, 2007).

2.4.2. Sporun Kişilik Üzerine Etkileri

Birçok farklı tanımı bulunan kişilik kavramı, genel anlamıyla bireyin çevresi ve kendi özgür iradesiyle sergilediği davranışları ifade eder. Toplumsal normlara ters düşmemek için bastırılan duygu ve düşünceler mümkün olduğunca saklanmaya çalışılırken, bu özellikler kalabalık içerisinde kendini göstermeye başlar. Spor, kişilik özelliklerinin gelişiminde ve yerleşmesinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Spor ve kişiliği bağdaştırarak bir örnek vermek gerekirse, yarışma sırasında bulunan yönetici, antrenör, sporcu ve seyircilerin heyecan temelli taşkınlıkları ve sporcunun yarışma sırasındaki baskıdan oluşan kazanma hırsı kişilik özelliklerinin ortaya koyulmasına sebep olmaktadır (Topçu, 2013).

Spor ve kişilik üzerine yapılan birçok araştırma olmakla beraber, bu araştırmaların sonuçlarında birbiriyle çelişen birtakım unsurlara rastlanmıştır. Ancak temel bir ortak noktadan bahsetmek gerekirse, araştırmacıların tamamının spor ve kişilik arasında bir etkileşim olduğu ve sporun olumlu etkiler bıraktığı yönündeki ön kabulleri olduğunu söyleyebiliriz. Çeşitli bilim adamları, düşünürler ve spor ahlakçıları, sporun kişilik üzerinde olan etkileri genelleştirir. Bu genelleştirme sonucunda, sporun karakteri şekillendirdiği, takım sporlarının işbirliği yapmaya, bireysel sporların kişisel disiplini geliştirdiği, sporun erkekçe mücadeleyi öğrettiği dikkat çekmektedir. Ek olarak, zorunluluk içermeyen serbest bir eğitim süreci olan beden eğitimi öğrenci ve öğretici arasındaki ilişkiyi kuvvetlendirir ve sosyalleşme sürecini kolaylaştırır. Tehlikeli idmanlarının kişinin cesaretini arttırdığı sporda, yüksek iletişim değeri taşıyan bedensel temas gerektiren dalları kişilerarası ilişkileri de geliştirmektedir. Spor, saldırganlık duygusunu bastırmak yerine doğal ve normlara uygun şekilde boşaltmayı öğretirken, sosyal hastalıklardan uzak tutar ve koruyucu yanıyla ruh sağlığını destekler (Kurtipek, 2013).

Yarışma ve kazanma öğelerini içeren spor, kişiliğin oluşumu ve sağlıklı bir şekilde gelişimine yardımcı olması yönündeki ortak fikirleri oluşturduğundan eğitimcilerin de önerdiği bir disiplin haline gelmiştir. Diğer yandan sporun kişinin

sorumluluklarını üstlenerek bağımsız güvenli bir kişilik geliştirmesinde katkısı olmaktadır (Karaca, 2012).

Kişiliğin gelişmesi sürecinde birey yaşamış olduğu toplumun tüm öğelerinden etkilenmektedir. Toplumun sunmuş olduğu kurallar çerçevesinde şekillendirilen kişilik, yine bu norm ve kurallarla keskin sınırlarla kesinleştirilir. Kişisel bir ihtiyaç olan kendini kanıtama duygusunun iş ve toplumsal alanda kişiliğin özgürce gelişimi engellenmesi sonucunda baskılan birey, spor ve diğer aktif aktivitelerle sınırsız bir alana girmektedir. Bu sebeptendir ki spor, kişinin aktif ve sınırsız bir alana girmesi onun kendini tanıma, kanıtama ve kişiliğini yakalamasına fırsat verecektir (Tosunoğlu, 2008).

Tüm bunlardan yola çıkarak sporun, beden ve ruh sağlığının gelişimine destek olmasının yanı sıra kişiliğin oluşumuna, karakterin gelişimine, temel bilgi, beceri ve yeteneklerinin kazandırılarak çevreyle uyumlu hale gelmesine yardımcı olduğu gibi bu sayede sosyalleşerek kültürel veya kültürlerarası dayanışma, kaynaşma ve barış duygusunun ortaya çıkartılmasını etkileyen, aynı zamanda mücadeleci yapısıyla heyecan veren bir faaliyet olduğunu söylemek mümkündür (Şahan, 2007).

2.4.3. Spor Aktivitelerinin Sosyalleşme Üzerine Olumlu Etkileri

Sosyalleşme, bireyin, içinde yaşadığı toplumun normlarını, değerlerini, kendisinden beklenen rolleri, tutumları ve davranış yapılarını, toplumsal etkileşim için gerekli becerileri, benlik ve kimlik duygusunu kazanma, içinde yaşadığı kültürü içselleştirme sürecidir (Köksal ve ark., 2013).

Yaş ortalaması 14-16 arasında olan çocuklar üzerinde yapılmış olan bir araştırmada çocukların sosyalleşme düzeylerinin voleybol çalışmalarının yardımıyla geliştirilmesi hedeflenmiştir. Araştırmaya katılan çocuklara dokuz aylık voleybol antrenman programı uygulanmış ve onucunda voleybol antrenmanlarının bu çocukların sosyal gelişimine katkıda bulunduğu görülmüştür. Benzer bir araştırma, ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapılmış ve beden eğitimi derslerinde işbirlikli öğretim yöntemi kullanımının bu çocukların sosyal gelişimini etkilediği tespit edilmiştir (Keskin, 2014).

2.5. Sosyal Beceri ve Sosyal Yeterlilik

Çocuklar açısından oldukça önemli bir yaş grubu olan 5-6 yaş, sosyal gelişim için önemli yere sahip olan sosyal beceri, psiko-sosyal gelişim ve sosyal problem çözme becerilerinin kazanımını şekillendiren kritik bir dönem olarak karşımıza çıkar. Bu özellikleri kazanan çocukların prososyal davranışlar sergileyerek akranları ve öğretmenleri tarafından daha çok kabullenildiği görülmektedir (Akman ve ark., 2011).

Yapılan literatür taramalarında sosyal beceri ve sosyal yeterlilik kavramları arasında bir ilişki olduğu ve bunun vurgulandığı dikkat çekmektedir. Sosyal yeterlilik daha çok sosyal, duygusal, bilişsel becerilerin yanında sosyal farkındalık, kendine güven ve sosyal uyum ile ilgilidir. Sosyal beceriler ise bu bilgi ve becerilerin toplumsal yapı içerisindeki kişilerarası ilişkilerde uygun olarak kullanımını ifade etmektedir. Bu tanım çerçevesinde bakacak olduğumuzda sosyal becerinin toplumsal ilişkilerde önemli rol oynadığı ve onay almayı sağlayıcı bir davranış olduğu dikkat çeker. Diğer yandan, sosyal becerinin bireyin yaşam içerisinde diğer insanlarla karşılıklı olarak etkileşim içinde olduğu, öğrenme yoluyla kazandığı ve sosyal yeterliliğin bir parçası olduğu da söylenebilir (Tagay ve ark., 2010).

Kişinin oluşum merkezi diyebileceğimiz aile, sosyal becerilerin de temellerinin atıldığı yer olmuştur. Ebeveyn veya çocuğa bakan kişilerle olan iletişim sonucu öğrenilmeye başlanan sosyal beceriler, genişleyen çevredeki kardeşler akranlar ve diğer yetişkinlerin de etkisiyle gelişmeye başlar. Hayat boyu etkili olan becerilerin gelişimini etkileyen aile ilişkilerinin olumlu sonuçlar doğurabilmesi adına sağlıklı olması beklenir (Ekici, 2015). Sosyal beceri düzeyi gelişmiş olan çocuklar, katıldıkları etkinliklerden daha çok zevk alır ve kendi kendine karar verme yeteneğine sahip olur. Ancak bunun yanı sıra sosyal becerisi gelişmemiş veya yetersiz olan çocuklar uyum ve davranış problemleri yaşayıp diğerleri tarafından dışlanabilirler. Yapılan araştırmalar sonucunda, sosyal beceri yetersizlikleri olan çocukların, yaşamları boyunca sosyal risk altında olacağı dikkat çekilirken; okul ve meslek yaşantılarında, duygusal ve kişilerarası ilişkilerinde çeşitli problemlerle karşılaşmaya meyilli oldukları vurgulanmaktadır (Ömeroğlu ve ark., 2014).

Sosyal beceri eğitiminin beraberinde çocuk ve gençlerdeki kendilik değerinin artması, problem çözme becerilerinin gelişmesi, uyuşturucu, erken ve uygun olmayan cinselliğe hayır deme oranının artması gibi sonuçları da getirmektedir. Aynı zamanda öfke, saldırganlık, şiddet, madde ve sigara kullanımı, kısacası olumsuz birçok durumu önlemek için de sosyal beceri eğitiminin önemi oldukça büyüktür. Yapılan araştırmaların sonuçlarında bunlara ek olarak sosyal beceri eğitiminin stres koruyucu etkisi ve depresyonu azaltması gibi etkilerinin olduğu görülmektedir (Yiğit ve Yılmaz, 2011).

2.5.1. Sosyal Beceri

İngilizcede çoğul bir ifade taşıyan ‘social skill’ karşılığı olan ‘sosyal beceri’ için birçok tanım yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: Hops’a göre (1983) sosyal beceri; sosyal durumda sergilenen davranış biçimidir. Marlowe’a göre (1986) sosyal beceri; kişilerarası durumlarda, kişinin kendisi dâhil insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve anlayışa uygun davranma yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Sorias (1986) sosyal beceriyi; bireyin çevresi ile olumlu ilişkiler kurması, gerektiğinde diğer insanlardan yardım isteyebilmesi ve kendisine ters gelen istekleri geri çevirebilmesini kolaylaştıran öğrenilmiş davranışlar olarak tanımlamıştır. Sosyal beceri, bireyin diğer insanlarla başarılı bir şekilde etkileşiminde bulunmasını sağlayan davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Akpınar ve ark., 2015).

Sosyal becerilere bakacak olduğumuzda, olumlu sonuçlar getiren ve olumsuz tepkilerin gelmesini önleyen, farklı kişilerle iletişimi mümkün kılan, sosyal açıdan kabul edilebilir ve çevrede etki bırakan, hedefe yönelik gözlenebilir veya gözlenemeyen öğrenilebilir davranışlar olduğunu söyleyebiliriz (Özkafacı, 2012).

Bireyler arası olumlu ve etkili ilişkiler kurabilmek için gerekli becerilerin bütünü olan sosyal beceri, Yong ve West tarafından 5 grupta değerlendirilmiştir (Süt, 2014). Bunlar;

1. Sosyal beceriler, kişilerarası etkileşimi artırabilir. Bu etkileşimlerin artışı başkalarını selamlama, oyuna davet etme, daveti kabul etme, soru sorma, paylaşma, başkalarını övme ve onlara kompliman yapma, teşekkür ve rica etme, açıklama isteme, yakınlık belirtme, bilgi sunma, ilgi gösterme gibi örneklerle açıklayabiliriz.

2. Sosyal beceriler, hoş olarak algılamadığımız durumlarla başa çıkmamıza yardım edebilir. Bunlar; istekleri reddetme, lakap takma ve takılmayla başa çıkma, olumsuz geribildirim verme, akran baskısına direnme, özür dileme, şikâyetle bulunma şeklinde örneklendirilebilir.

3. Bazı sosyal beceriler, çatışmayı ele almayı veya bu çatışma durumu çözmeyi amaçlamaktadır. Bu uzlaşma, görüşme ve problem çözüme şeklinde karşımıza çıkabilir.

4. Hali hazırda başlamış bulunan sosyal ilişki ve etkileşimlerin sürdürülmesine yardımcı olabilir.

5. Atılgan davranışlar da sosyal beceri olarak sınıflandırılabilir. Bunları duygularını ifade etme, isteği tekrarlama, anlayışı açığa kavuşturma, hayır deme, özürle başa çıkma, ilgi gösterme şeklinde örneklendirebiliriz (Süt, 2014).

Sosyal becerilerin ayırt edilebilir belli başlı özellikleri bulunduğunu söyleyebiliriz. Bunlardan ilgi öğrenme yoluyla kazanılır olmasıdır. Bu öğrenme gözlemlene, örnek alma, canlandırma veya geri bildirim yoluyla olabilir. Sosyal beceriler sözlü veya sözsüz olabilir ve uygun ve etkili davranışları içermektedir. Bulunulan sosyal çevreden gelecek olan olumlu tepkilerin artmasında rol oynayan bu beceriler, aynı zamanda var olan becerilerin de pekişmesine yardımcı olur. Durum ve ortamın özelliklerinden etkilenebilen sosyal becerilerin eksikliğinin veya yetersizliğinin belirlenmesi mümkündür. Öğrenme yoluyla kazanılan bir beceri olduğundan, bu duruma uygun eğitim programlarıyla eksiklikler giderilebilmektedir (Temel Eğitimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi, 17 Şubat 2016).

İlkokulda kazanılması beklenen yaşam becerilerinden biri de sosyal beceriler olarak karşımıza çıkar. Bireyin içinde bulunduğu toplumun üyesi haline gelerek toplum bilincine varması ve sorumluluklarını yerine getirebilecek duruma gelmesi için iyi ilişkiler kurması, toplumsal kural ve normlara uyması, haklarını kullanması gibi özelliklere sahip olması beklenir. Bu durumların gerçekleşmesi için sosyal becerilerin kazanılması oldukça önemlidir (Coşkun, 2012). Gençlerin ilerleyen yaşamlarında seçecekleri mesleklerde de etkili olacak sosyal beceriler, kişinin

kendini ifade edememesinden kaynaklanan birtakım problemlerin önüne geçmekte de yardımcı olacaktır (Avşar ve Kuter, 2007).

Sosyal Becerilerin Sınıflandırılması

İnsanlar arasındaki iyi ilişkilerin temelini oluşturan sosyal beceriler, beceri analizine göre etkileşimi başlatma, sürdürme ve sonlandırmaya ilişkin beceriler, hoş olmayan durumlarla başa çıkma, çatışma çözme ve atılganlıkla ilgili beceriler olarak sınıflandırılmıştır (Akduman ve ark., 2015).

Bu sınıflandırmanın yanı sıra Rinn ve Markle (1979) sosyal becerileri 4 başlıkta incelemiştir. Kendini anlatma, çevresini genişletme, atılganlık ve iletişim becerileri olarak ayrılan sınıflandırmalarını şu şekilde detaylandırabiliriz:

1. Kendini anlatma becerileri: Duygu anlatımı, kanı anlatımı, kompliman kabul etme, kendisi hakkında olumlu düşünceler ifade etme.

2. Çevresini genişletme becerileri: İyi bir dost hakkında olumlu düşünceler ifade etme, başkasının düşüncesine içten katılım ifade etme, başkalarını övme.

3. Atılganlık becerileri: Basit ricalarda bulunma, başkasının kanısına katılma, mantıksız ricaları reddetme.

4. İletişim becerileri: Konuşma, kişiler arası problem çözme (Topaloğlu Özdemir, 2013).

Diğer bir sınıflandırmaya göre; akranlarla ilişki becerileri, kendini kontrol etme becerileri, akademik beceriler, uyma becerileri ve atılganlık becerileri olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bu becerilere bakacak olduğumuzda akranlarla ilişki becerileri, arkadaşlarını takdir etme, karşılıklı yardım içerisinde olma, birbirlerini davet etme, arkadaşlarını duygularına duyarlı olma, liderlik rolü üstlenme, espri anlayışına sahip olma şeklinde karşımıza çıkarken; kendini kontrol etme becerileri olumsuz duyguların dizginlenmesini, kurallara uymayı, norm ve sınırlara bağlı olmayı sağlar. Uyma becerileriyle benzer özellikler taşıyan kendini kontrol etme becerileri, aslında bu becerilerin kendi içindeki etkileşimini de bize göstermektedir. Son olarak bağımsız olarak çalışma ve görevini tamamlama, uygun yönergeleri dinleyerek yerine getirmeyi sağlayan akademik beceriler ve başkalarıyla ilişki başlatmak ve sürdürmede yardımcı olan atılganlık becerilerini de eklediğimizde

sosyal becerilerin olumlu etki yaratmakta önemli bir rol oynadığını görmekteyiz (Koçak, 2012).

Sosyal Becerinin Boyutları

Anne-babaların çocuklarıyla olan ilişkilerinin sosyal beceri üzerindeki etkilerini saptamayı amaçlayan araştırmalar bulunmaktadır. Bu araştırmalar, çocuk yetiştirme sürecinde ebeveynlerin cinsiyete yönelik farklı tutumlar gösterdiğine dikkat çekmektedir. Updegraff ve ark. (2011)'nin yapmış olduğu bir araştırmada; anne-kız ilişkisinin baba-kız ilişkisine oranla daha ço akran yönelimli olduğu saptanmıştır. Mercurio (2003), yetiştirme tarzlarından dolayı erkek çocuklarında duygusal olgunluğun daha düşük olduğunu belirtir. Bu yönde yapılan bir başka araştırmada ise Park ve Cheah (2005); Koreli annelerin çocuklarını eğitme sürecinde olumsuz duyguları kontrol etmeyi öğretmekten çok paylaşma ve yardımcı etmenin önemini vurguladıkları görülmüştür. Yine bu araştırmada annelerin kız çocuklarında daha çok ahlaki nedenler üzerinde dururken, erkek çocuklarında gelişimsel nedenler üzerinde yükleme yapmaktadır. Babaların kız çocuklarını yetiştirirken daha çok boyun eğici davranışlarına dikkat ederken erkek çocuklarında uyumsuz davranışlarına dikkat ettikleri ancak bu dikkatin ilerleyen yıllarda üzerinde yoğunlaşılacak bu davranışların artışına sebep olduğu görülmektedir. Bu sebeple, ailenin öneminin yanı sıra ruh sağlığının da sosyal beceriler üzerinde etkisi olduğunu söyleyebiliriz (Kapıkıran ve ark., 2006).

Çok boyutlu olan sosyal beceri kavramı, Riggio'ya (1986) göre; 6 alt boyutta incelenir. Bunları duygusal ifade, duygusal duyarlılık, duygusal kontrol, sosyal ifade, sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol boyutu olarak ifade edebiliriz. Sosyal becerilerin alt boyutlarını şu şekilde açıklayabiliriz:

1. Duyuşsal Anlatımcılık: Bireyin sözel olmayan iletişim becerilerini ifade eder. Duyuşsal mesajları gönderme becerilerini ölçmektedir.

2. Duyuşsal Duyarlık: Başka bireylerin sözel olmayan iletişimlerini alma ve yorumlama olarak ifade edebiliriz. Bu sözel olmayan iletişimlerini özellikle duygu durumları olarak ele alabiliriz.

3. Duyuşsal Kontrol: Kişilerin duyuşsal ve sözel olmayan tepkilerini düzenleme ve aynı zamanda kontrol etme becerileri olarak tanımlanabilir.

4. Sosyal Anlatımcılık: Sözel anlatımcılık ve kişilerarası ilişkilerdeki bireylerin birbirleriyle kurmuş oldukları sosyal iletişim ve iletişime katılma becerileri olarak ifade edilmektedir.

5. Sosyal Duyarlık: Başkalarının sözel iletişimlerini yorumlama becerileridir.

6. Sosyal Kontrol: Bireyin toplum içerisinde kendini ortaya koyma ve rol oynama becerileri olarak tanımlanmaktadır (Koçak, 2012).

Riggio (1986), bu alt boyutlardan en çok duyuşsal kontrol ve sosyal kontrol becerilerin daha çok kullanıldığını ifade etmektedir (Çetin ve Kuru, 2009).

Anne ve çocuk arasındaki sosyal beceri düzeylerine bakıldığında bu ilişkinin annenin sosyal becerilerinin alt boyutları ve çocukların beceri düzeyleri arasında yüksek olduğu görülür. Özellikle dikkat çekecek olursak duyuşsal kontrol, sosyal duyarlık, sosyal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık boyutlarında diğer boyutlara göre daha yüksek bir ilişki bulunmaktadır. Bu durum çocukların sosyal beceri düzeylerinin şekillenmesinde annenin ilk olarak etkileşimde bulunduğu kişi olmasının önemine de vurgu yapar. Anne ve çocuk arasındaki sürekli ve yakın etkileşim, sosyal becerilerin yanı sıra başka beceri ve davranışlar üzerinde de annenin etkili olduğunu gösterir (Özabacı, 2006).

Sosyal Beceri Yetersizlikleri

Sosyal yeterlilik, bireyin genel niteliğini ifade ederken sosyal becerinin daha çok sosyal durumda sergilenen davranış biçimidir. Sosyal yeterliliğe sahip olan bireylerin, sosyal beceriye de sahip oldukları görülmektedir. Ancak bu becerilerin kullanılacağı durum ve kullanma şeklindeki yetersizlikleri ‘sosyal beceri eksikliği’ olarak karşımıza çıkar (Seven, 2008).

Sosyal beceri yetersizlikleri, 4 grupta incelenebilir: Beceri yetersizliği, performans yetersizliği, kendini kontrol yetersizliği ve beceriyi ortaya koyma yetersizliği şeklinde ifade edilen sosyal beceri yetersizliklerinin türünün belirlenmesi,

bu eksikliğe uygun eğitim programının tespit edilip hazırlanması sürecinde oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Bu beceri yetersizliklerini şu şekilde tanımlayabiliriz:

1. Beceri Yetersizliği: Bu yetersizlik türü daha önce hiç kullanılmayan bir beceriyi ifade eder. Bu beceri şu anda da kullanılmıyorsa, kişinin o beceriyi hiç kazanmadığı sonucuna varılabilir.

2. Performans Yetersizliği: Mevcut bir becerinin yeterli sıklıkta ve uygun zamanlarda kullanılmıyor olması durumudur. Örnek olarak çocuğun akranlarıyla iletişim başlatması ancak bu iletişimi sürdürememesi verilebilir.

3. Kendini Kontrol Yetersizliği: Olumsuz ve yoğun olan duygusal tepkilerin nedeni becerideki sorunlardan kaynaklanır. Kaygı, öfke, kızgınlık ve saldırganlık gibi duygusal tepkiler, çocuğun akranları tarafından dışlanması veya reddedilmesiyle sonuçlanacağından, farklı sosyal ortamlara girerek yeni beceri öğrenimini engelleyecek bir yetersizlik türü olarak karşımıza çıkar.

4. Beceriyi Ortaya Koymada Yetersizlik: Öğrenilen bir becerinin duygusal tepkilerdeki artış sebebiyle uygun zaman ve ortamlarda sergileyememesinden kaynaklanan bir yetersizliktir (Ömeroğlu ve ark., 2014).

Sosyal becerilerin yetersiz veya gelişmemiş olması çocukların genellikle ev, okul, kişilerarası ilişkilerindeki uyum ve davranış problemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yetersizlik ve becerinin gelişmemesi anne ve babanın, öğretmenin, çocuğun bakımından sorumlu olan yetişkin veya diğer kişilerin zorluk yaşamasına sebep olan uyumsuz ve saldırgan davranışları meydana getirebilir. Uyumsuz ve saldırgan davranışların yanı sıra ileriki yaşlarda da etkisini sürdüren çocukluk çağı suçluluğu, zihinsel gelişim problemi ve olumsuz sosyal davranışların ortaya çıkmasına da sebep olabilir (Özyürek ve ark., 2014).

Düşük eğitim seviyesi, düşük gelir, işsizlik veya düşük statülü işlerin ebeveynlerin etkili beceri kullanımının önüne geçmekte olduğu ve çocukların beceri gelişimini de bu doğrultuda engellediği görülmektedir (Uysal ve Balkan, 2015).

Sosyal Becerilerin Değerlendirilmesi

Sosyal becerilerin değerlendirilmesi sırasında uygulanan teknikler, değerlendirmenin amacı ve durumuna göre farklılık göstermektedir. Bu teknikler, şu şekilde gösterilebilir:

1. Gözlem: Çocuğun anne-babası, öğretmeni, bir uzman veya akranları gibi onu değerlendirebilecek kişilerin çocuğu farklı ortamlarda gözlemleyerek, çocuk hakkında rapor ve yargılarını ifade etmesidir. Bu tekniğin en önemli işlevi çocuğun sosyal uyumu hakkında bilgi edinmemizi sağlıyor olmasıdır.

2. Görüşme: Görüşme tekniğinde bireyin deneyim, tutum, görüş, duygu, inanç, istek ve şikâyetleri dinlenir ve bunlara ilişkin bilgi toplamak amaçlanır. Görüşme, sosyal becerilerin değerlendirilmesi sürecinde gelenekselleşmiş bir teknik haline gelmiştir. Bu tekniğin uygulanmasının en büyük sebebi birey hakkında bir bilgiye yine bireyden alınacak bilgilerle ulaşılabileceği inancıdır. Bu teknik, kişinin geçmişi hakkında da bilgi edinebilmesini sağladığından kendi içerisinde belli başlık klinik yöntem ve vaka incelemesi terimleri barındırır.

3. Kendi Kendini Değerlendirme: Bu teknik kişinin kendisi hakkında yapmış olduğu değerlendirmeleri içermektedir. Uygulama ve değerlendirme süreci diğer tekniklere göre daha kolay olduğundan sıklıkla kullanılan bir tekniktir. Diğer yandan, sosyal beceri, sosyal anksiyete, sosyal etkileşim veya iletişim becerileri gibi alanlar için geliştirilen ölçekleri de bu gruba dahil edebiliriz.

4. Davranış Derecelendirme Ölçekleri: Bu ölçekte istenen bir davranış farklı gelişim aralıklarına ayrılır ve her aralık sayısal veya sözel olarak nitelendirilir. Tüm ölçekler uzmanlar tarafından öneriliyor olsa da davranış derecelendirme ölçeği çocuk ve yetişkinlerin sosyal becerilerini değerlendirme sırasında, araştırmacılar oldukça fazla yarar sağlamaktadır.

5. Sosyometri: Bir grup içerisindeki bireylerin birbirlerinden ne kadar hoşlandıklarını değerlendirmek için kullanılan bir tekniktir. Bu teknik, çocukların grubu içerisindeki popülaritesini ölçmekte de etkili bir yoldur. Diğer yandan sadece bu durumların tespit ve araştırılmasında değil, bunları karşı tarafa gösterme ve grup

içinde kabul edilen veya reddedilen çocukların belirlenerek müdahale edilmesindeki programların yeterliliğini sorgulamada da etkili olacaktır (Bülbül, 2008).

Karakter Gelişimi ve Sosyal Beceri Eğitimi kitaplarında hazırlanmış olan aktivitelere bakacak olduğumuzda bunların 7-11 yaş arasındaki çocukların gerçekleştirmesi beklenen ödevlerine uygun olarak hazırlandığını görürüz. İlkokul düzeyinde olan 7-11 yaş arası çocukların gelişim ödevleri şunlardır:

1. Kendine karşı tutumlar oluşturma: Öğretmen, öğrencinin kendine dair farklı yönlerini tanıması ve bireyin kendini açıklayış biçimi olarak tanımlanan benlik algısını genişletmesi için öğrenciye yardımcı olmalıdır.

2. Bu yaş çocuklardan sosyal gelişimlerine bağlı olarak akranlarıyla ilişkilerini ilerleterek iyi geçinmeyi öğrenmeli ve kişilerarası ilişkilerini zenginleştirmeleri beklenir.

3. İlkokulun temel hedefleri arasında bulunan ve üç temel beceri olan okuma, yazma ve aritmetik konusunda kendini geliştirmesi beklenir.

4. Kendi değerlerini var ederek vicdan duygusunu geliştirmesi beklenir.

5. Çocuğun kendisi için önemli olan yetişkinleri kendisine örnek ve model olarak bu yönde rol geliştirmesi söz konusu olabilir.

6. Bu yaş grubundaki çocukların kendi kararlarını kendilerinin vermesini sağlayarak sorumluluk verildiği takdirde kişisel bağımsızlığını kazanmaya başlaması gelişim ödevlerindedir (Akgünlü ve ark., 2005).

Sosyal Beceri ve Spor

Çocukluktan itibaren temel gelişim alanlarını olumlu yönde etkileyen spor, ruhsal, bedensel ve bilişsel gelişimi sağlama konusunda oldukça önemlidir. Benlik saygısının gelişmesi ve sosyal beceri konusunda da destek sağlayan spor etkinlikleri, kendine özel kuralları sayesinde çocuğun uyumluluğunu arttırarak sosyal yeterliliğe ulaşmasında yardımcı olacaktır. Bu kurallara uymakta olan çocuk, ilerleyen yaşlarda karşısına çıkacak toplumsal yaşam kurallarına uyma konusunda hazırlık olacak ve toplumla uyum sağlamak adına hazırlık yapmış olacaktır. Bu sosyal uyumu

yakalamak, insanın ruh sağlığının kabul edilir düzeyde olmasının ön koşulu olduğundan büyük önem arz etmektedir (Çiriş, 2014).

Çocukluk döneminde spor adına hareket öğreniminde daha istekli ve yaptıkça sevinç duyma söz konusu olduğundan, fiziksel kontrol sağladıkça kendilerini daha başarılı hisseden ve güven duyan çocuklardan söz etmek mümkündür. Bu yaşlarda çocukların oynamak ve becerilerini geliştirmek için dışarıdan gelecek herhangi bir sebebe ihtiyaçları olmaz. şayet gerekli olan motivasyon ve enerji çocukta hali hazırda bulunmaktadır. Çocukların bu motivasyon ve enerjilerinin doğru kullanımı, çocuğu spordan uzaklaştırmayacak ve soğutmayacak seviyede spor aktiviteleri onun başarı duygusunu yaşamasına yardımcı olarak sosyal gelişimine destek sağlayacaktır (Küçük ve Koç, 2004).

Spor, sadece bedensel hareketlerden oluşan bir etkinlik değildir. Hareket ihtiyacını karışılıyor olmasının yanında, eğlenme, oynama, mutlu etme, sosyalleşme, statü elde etme gibi birçok işlevinden ötürü tercih edilmesinin dışında meslek olarak da icra edilebilen, kişisel veya bir grupta yapılabilen ve kendi kuralları çerçevesinde yarışmaya dayanan beden hareketlerin tamamını ifade eder. Sportif aktiviteler çocuk için aktif bir ortam sunacağından, hareketsizlik sonucunda çocukların ilgi duyduğu televizyon ve bilgisayar gibi aletlerle boş zamanlarını geçirmesini engelleyerek beraberinde gelecek olan vücut duruş bozukluğu, hareketsizlik, kilo artışı, kas gücünde azalma ve kemik dokularında oluşabilecek deformasyon gibi sorunların önüne geçilebilir. Sağlıklı yaşam sürdürmelerini sağlamak amacıyla yapılacak olan fiziksel performansların arttırılması sonucu alışkanlık haline gelen egzersizler ilerleyen zamanlarda bu çocukların spor okullarına devam ettiklerini göstermektedir. Diğer yandan bir alışkanlığın edinilmesi sürecinde esas noktanın alışkanlığın temelini küçük yaşta atılması gerektiği unutulmamalıdır (Özyürek ve ark., 2014).

2.5.2. Sosyal Yeterlik

Sosyal yeterlik kavramını inceleyecek olduğumuzda, bir kişinin sosyal bir görev veya durumda sergilediği performansın uygun olup olmadığını bir ölçü veya ölçüt grubuna göre değerlendirilmesinin sonucu şeklinde tanımlayabiliriz. Argyle (1967), sosyal yeterliliği sosyal anlamda etkililik olarak ele alırken, bunun 6 ögesi olduğunu söyler (Güçlü, 1996). Bunlar;

1. Algısal duyarlık
2. Sıcaklık ve rapport
3. Sosyal teknik repertuarı
4. Esneklik
5. Enerji ve ilişki başlatma
6. Düz tepki örüntüleri şeklindedir (Güçlü, 1996).

Literatürde sosyal beceri ve sosyal yeterlilik kavramları birbiriyle bağlantılı olduğu kadar bağımsız da olabilen ve çok boyutlu yapılan olduğu belirtilmiştir. Rose ve Krasnor, sosyal yeterliliği olumlu etkileşimin zaman içinde karşımıza çıkan farklı durumlarda da sürdürme ve kişisel amaçları gerçekleştirme becerisi olarak tanımlarken, Combs ve Slaby, sosyal ortamlarda bu sosyallik çerçevesinde kabul edilebilen yollar kullanılarak diğerleriyle etkileşimde bulunma yeteneği olarak ifade eder (Yalçın, 2012).

Sosyal yeterliliğe utangaçlık üzerinden bakacak olduğumuzda, bu bireylerin kendileri hakkında gerçekte uyumlu olmayan sosyal karşılaştırmalar yapmakta olduğu görülür. Bu bireyler kalabalıkta veya topluluk içinde gerçek performanslarını görmeksizin kişilikleri hakkında olumsuz değerlendirmeler yapmaktadır. “Ben doğuştan utangaç biriyim” veya “ben hiç hoş sohbet biri değilimdir” şeklinde yapılan olumsuz değerlendirmeler kişilerarası ilişkilerinde de ayı şekilde sürekli değerlendirildiği hissini oluşturarak, sosyal uyum sürecinde problemleri ortaya çıkartabilir (Kozanoğlu, 2006).

Yapılan araştırmalar, öğretmen ve çocuk arasındaki sözel etkileşimin ve duyarlılığın çocukların sosyal gelişimini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Daha geniş perspektifle bakıldığında ise okul öncesi dönemden başlayan öğretmen-öğrenci ilişkisi ve öğretmen duyarlılığının da okul yaşantısındaki sosyal yeterlilikle ilişkisi olduğunu görülmektedir (Micozkadıoğlu ve Berument Kazak, 2011).

Sosyal yeterlik ve sosyal beceri kavramları birbirinden ayırt edilmesi zor olan kavramlardır ve birbirlerinin yerine kullanıldıkları gibi aralarında bir ayrım gözetilmeden de ele alınabilmektedir. Genel olarak mevcut olan sosyal becerisi olan kişilerin sosyal açıdan da yeterli olduğu algısına karşılık bu iki kavramın hem

birbiriyle ilişkili, hem de birbirinden bağımsızdır. Sosyal yeterlilik uyumsal davranış ve sosyal beceri olarak iki ayrı boyutta ele alınır. Uyumsal davranış çocuk ve gençlerin bağımsız işlev becerileri, fiziksel gelişimi, akademik yeterliliği ve dil gelişimini içerirken sosyal beceriler; kişilerarası davranışlar, kendiyle ve görevleriyle ilişkisi olmak üzere üçe ayrılır. Kişilerarası davranışlar, konuşma, işbirliği ve oyun davranışlarını içermektedir. Kendiyle ilişkili davranışlar ise kişinin içselleştirdiği ve kendi çerçevesinde yaşadığı duygularını ifade etme, ahlaki davranışları ve kendine karşı olumlu tutumları geliştirme gibi davranışlardan oluşurken son olarak görevle ilişkili davranışlar da yine bu görevler sırasındaki uyarılara dikkat etme, sorumlulukları yerine getirme, yönergeleri izleme ve uyma, bağımsız olarak çalışma gibi davranışları kapsamaktadır (Yıldırım, 2011).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma sürecinde kullanılan model, araştırmanın evren ve örnekleme, bulguların elde edilmesinde kullanılan veri toplama araçları ve elde edilen verilerin analizi detaylı olarak ele alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, tarama modelinde şekillenmiştir. Mevcut literatürün incelenerek, geçmişte veya günümüzde hala var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan tarama modelinden yola çıkılarak, bağımlı değişken olarak görülen sosyal beceriler göz önünde bulundurulmuş ve ortaöğretim öğrencilerinin bağımsız değişkenlerine (lisanslı olarak spor yapma, bireysel spor yapma, spor yapmama) göre bu sosyal becerilerinin gelişim düzeyi analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılmış olan ölçek ortaöğretim 8.sınıf öğrencilerini kapsamaktadır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini; 2015–2016 eğitim ve öğretim yılında Balıkesir’de 6 ayrı okulda öğrenim gören ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu okullarda öğrenim görmekte olan 8.sınıf ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma; 175 kız, 215 erkek öğrenci olmak üzere toplamda 390 öğrenci ile tamamlanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Kişisel Bilgi Formu’ ile Riggio (1986) tarafından geliştirilen ve Yüksel (1998) tarafından Türkçeye uyarlanan ‘Sosyal Beceri Envanteri’ kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırmanın bağımsız değişkenleri olarak belirlenen ve sosyal becerileri düzeyleri üzerinde etkisi olabileceği düşünülerek oluşturulan formu kapsamaktadır. Araştırma formunun birinci aşaması kabul edilen Kişisel Bilgi Formu'nda öğrencilerin okudukları sınıf derecesi, yaşı, okulunun adı, cinsiyeti, bir kulüp veya okulda lisanslı olarak yaptığı spor branşının adı, okul dışında herhangi bir kulüpte lisanslı olarak spor yapıyorsa kulübünün adı, kaç yıldır lisanslı olarak bu branşta spor yaptığı, haftada kaç saat antrenman yaptığını öğrenmeye yönelik sorular bulunmaktadır. Bu sayede araştırma süresince öğrencilerin cinsiyet, lisans süreleri ve spor yapma/yapmama durumlarının sosyal beceri düzeylerine etkisi irdelenmiştir.

3.3.2. Sosyal Beceri Envanteri

Araştırma Riggio (1986) tarafından geliştirilen ve Yüksel (1998) tarafından Türkçeye uyarlanan Sosyal Beceri Envanteri kullanılmıştır. Envanter, 90 maddeden oluşmakta ve 6 alt boyutu kapsamaktadır. Bunlar;

- 1-Duyuşsal anlatımcılık,
- 2-Duyuşsal duyarlılık,
- 3-Duyuşsal kontrol,
- 4-Sosyal anlatımcılık,
- 5-Sosyal duyarlılık
- 6-Sosyal kontrol şeklindedir.

Bu alt boyutlar, sosyal becerileri ölçmeyi hedeflemektedir. SBE'de bulunan 90 maddenin 32 tanesi ters puanlanmaktadır. Sosyal Beceri Envanteri'nde tersten puanlanacak maddeler 1, 3, 5, 9, 10, 15, 17, 18, 21, 24, 25, 30, 36, 37, 39, 41, 43, 48, 49, 54, 56, 60, 64, 66, 67, 69, 72,73, 76, 81, 84, 85 şeklindedir (Süt, 2014). Her bir alt ölçek 15 maddeden oluşmakta ve beşli Likert ölçeği üzerinden yanıtlanmaktadır. Ölçeğin Alpha iç tutarlılık kat sayısı .812 olarak bulunmuştur. Araştırmamızda ise ölçeğin Cronbach Alpha değeri .75 bulunmuştur.

- Hiç benim gibi değil (1)
- Biraz benim gibi (2)
- Benim gibi(3)

- Oldukça benim gibi (4)
- Tamamen benim gibi (5)

3.4. Araştırmanın Bağımlı Bağımsız Değişkenleri

Araştırmanın bağımlı değişkeni 6 alt boyutta incelenen sosyal beceriler olarak belirlenirken, bağımsız değişkenleri bu alt boyutları etkilediği düşünülen cinsiyet ve lisanslı olarak spor yapma, bireysel spor yapma, spor yapmama durumları olmuştur.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş Kişisel Bilgi Formu ve Riggio (1986) Sosyal Beceri Envanteri kullanılmıştır. Çalışma grubunu oluşturan okulların Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olması sebebiyle uygulama prosedürüne dikkat edilerek onay alınmış ve eksik ya da yanlış doldurulduğu belirlenen anketler değerlendirmeye dahil edilmemiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 20.00 for Windows paket programı kullanılarak, tek yönlü varyans analizi ve iki yönlü varyans analizi uygulanmıştır. İstatistiksel testlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma grubu ile ilgili demografik bilgilere ve sosyal beceri ölçeğinden elde edilen verilerin analizlerine yer verilmiştir (Tablo 4.1.).

4.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Tablo 4.1. Araştırma grubunun kişisel özellikleri.

Değişkenler	Alt Değişkenler	F	%
Cinsiyet	Kız	175	44.9
	Erkek	215	55.1
Yaş	13 Yaş	178	45.6
	14 Yaş	212	54.4
Spor Yılı	1-2 Yıl	124	31.8
	3-4 Yıl	36	9.2
	5 ve üzeri	12	3.1
	Spor yapmayan	218	55.9
Antrenman Saati	1-2 Saat	56	14.4
	3-4 Saat	61	15.6
	5 ve üzeri	55	14.1
	Spor yapmayan	218	55.9
Spor Yaptığı Yer	Kulüp	92	23.6
	Okul	80	20.5
	Spor Yapmayan	218	55.9
Branş	Takım sporu	94	24.1
	Bireysel spor	78	20.0
	Spor Yapmayan	218	55.9

4.2. Araştırma Grubunun Sosyal Beceri Düzeyleri İle İlgili Bulguları

Tablo 4.2. Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal anlatımcılık boyutuna göre sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplararası	239.283	2	119.641	1.584	.207
Gruplarıçi	29238.061	387	75.551		
Toplam	29477.344	389			

Tablo 4.2.'de görüldüğü üzere, spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal anlatımcılık alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$F(2-387)=1.584, p>0.05$].

Tablo 4.3. Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal duyarlılık boyutuna göre sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	4.830	2	2.415	.029	.972
Gruplar içi	32514.913	387	84.018		
Toplam	32519.744	389			

Tablo 4.3. incelendiğinde; spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal duyarlılık alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$F(2-387) = .029, p>0.05$].

Tablo 4.4. Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal kontrol boyutuna göre sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	155.531	2	77.765	1.042	.354
Gruplar içi	28889.792	387	74.651		
Toplam	29045.323	389			

Tablo 4.4. incelendiğinde; spor yapan ve yapmayan öğrencilerin, sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal kontrol alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$F(2-387)=1.042$, $p>0.05$].

Tablo 4.5. Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin sosyal anlatımcılık boyutuna göre sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplararası	672.291	2	336.145	3.785	.024
Grupları içi	34365.976	387	88.801		
Toplam	35038.267	389			

Tablo 4.5.'te görüldüğü üzere; spor yapan ve yapmayan öğrencilerin, sosyal beceri ölçeğinin sosyal anlatımcılık alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$F(2-387)=3.785$, $p<0.05$]. Başka bir deyişle, öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri sosyal anlatımcılık boyutu, lisanslı olarak yapılan spor durumuna göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Spor durumları arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; takım sporu yapan öğrencilerin aritmetik ortalamasının $X=51.21$, bireysel spor yapan öğrencilerin aritmetik ortalamasının $X=48.73$, spor yapmayan öğrencilerin aritmetik ortalamasının $X=48.02$ olduğu ve sosyal beceri ölçeğinin sosyal anlatımcılık alt boyutunda takım sporu yapanlar ile spor yapmayanların lehine fark olduğu görülmektedir.

Tablo 4.6. Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin sosyal duyarlılık boyutuna göre sonuçları.

<i>Varyansın Kaynağı</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>Sd</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Gruplar arası	55.437	2	27.719	.315	.730
Gruplar içi	34099.752	387	88.113		
Toplam	34155.190	389			

Tablo 4.6.'da görüldüğü üzere; spor yapan ve yapmayan öğrencilerin, sosyal beceri ölçeğinin sosyal duyarlılık alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$F(2-387)=.315, p>0.05$].

Tablo 4.7. Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin sosyal kontrol boyutuna göre sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	201.891	2	100.946	1.154	.317
Gruplar içi	33864.816	387	87.506		
Toplam	34066.708	389			

Tablo 4.7. incelendiğinde; spor yapan ve yapmayan öğrencilerin, sosyal beceri ölçeğinin sosyal kontrol alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$F(2-387)=1.154, p>0.05$].

Tablo 4.8. Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin toplam sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	3661.777	2	1830.888	.936	.393
Gruplar içi	757018.900	387	1956.121		
Toplam	760680.677	389			

Tablo 4.8.'de görüldüğü üzere; spor yapan ve yapmayan öğrencilerin, toplam sosyal beceri düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$F(2-387)=.936, p>0.05$].

4.3. Araştırma Grubunun Cinsiyet ile ilgili Bulguları

Tablo 4.9. Cinsiyetlerine göre spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal anlatımcılık sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Cinsiyet	129.911	1	129.911	1.714	.191
Spor durumu	215.696	2	107.848	1.423	.242
Cinsiyet x Spor durumu	35.081	2	17.541	.231	.793
Hata	29096.944	384	75.773		
Toplam	769980.000	390			

Tablo 4.9. incelendiğinde; cinsiyetin spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal anlatımcılık alt boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur [$F(1-384)= 1.714, p>0.05$]. Cinsiyete göre yaptıkları spor durumu türüne göre aldıkları puanlar takım sporlarında kız $X=42.43$, erkek $X=44.57$, bireysel sporlarda kız $X=44.30$, erkek $X= 45.47$, spor yapmayan grupta ise kız $X=42.64$, erkek $X=43.25$ olarak çıkmıştır.

Ayrıca öğrencilerin yaptıkları spor durumuna göre anlamlı fark bulunamamıştır [$F(2-384)= 1.423, p>0.05$]. Öğrencilerin lisanslı spor durumuna göre ortalama değerleri ise takım sporu yapanların aritmetik ortalaması $X=43.89$, bireysel spor yapanların aritmetik ortalaması $X=44.93$ ve spor yapmayanların aritmetik ortalaması $X=42.94$ olduğu görülmüştür.

Cinsiyetin ve spor durumunun öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal anlatımcılık alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [F(2-384)= .231, p>0.05].

Tablo 4.10. Cinsiyetlerine göre spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal duyarlılık sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Cinsiyet	66.033	1	66.033	.784	.376
Spor durumu	5.790	2	2.895	.034	.966
Cinsiyet Spor durumu	64.958	2	32.479	.386	.680
Hata	32325.556	384	84.181		
Toplam	1021570.000	390			

Tablo 4.10.'da görüldüğü üzere; cinsiyetin spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal duyarlılık alt boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur [F(1-384)= .784, p>0.05]. Cinsiyete göre yaptıkları spor durumu türüne göre aldıkları puanlar takım sporlarında kız X=50.16, erkek X=50.59, bireysel sporlarda kız X=51.41, erkek X=49.73, spor yapmayan grupta ise kız X=51.03, erkek X=49.48 olarak çıkmıştır.

Ayrıca öğrencilerin yaptıkları spor durumuna göre anlamlı fark bulunamamıştır [F(2-384)= .034, p>0.05]. Öğrencilerin spor durumuna göre ortalama değerleri ise takım sporu yapanların aritmetik ortalaması X=50.45, bireysel spor yapanların aritmetik ortalaması X=50.51 ve spor yapmayanların aritmetik ortalaması X=50.26 olduğu görülmüştür.

Cinsiyetin ve spor durumunun öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal duyarlılık alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [F(2-384)= .386, p>0.05].

Tablo 4.11. Duygusal Cinsiyetlerine göre spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal kontrol sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Cinsiyet	254.675	1	254.675	3.420	.065
Spor durumu	175.619	2	87.809	1.179	.309
Cinsiyet Spor durumu	46.650	2	23.325	.313	.731
Hata	28596.263	384	74.469		
Toplam	952544.000	390			

Tablo 4.11.'de görüldüğü üzere; cinsiyetin spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal kontrol alt boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur [$F(1-384)= 3.420, p>0.05$]. Cinsiyete göre yaptıkları spor durumu türüne göre aldıkları puanlar takım sporlarında kız $X=46.50$, erkek $X=49.45$, bireysel sporlarda kız $X=49.19$, erkek $X=50.52$, spor yapmayan grupta ise kız $X=47.66$, erkek $X=48.88$ olarak çıkmıştır.

Ayrıca öğrencilerin yaptıkları spor durumuna göre anlamlı fark bulunamamıştır [$F(2-384)= 1.179, p>0.05$]. Öğrencilerin lisanslı spor durumuna göre ortalama değerleri ise takım sporu yapanların aritmetik ortalaması $X=48.51$, bireysel spor yapanların aritmetik ortalaması $X=49.91$ ve spor yapmayanların aritmetik ortalaması $X=48.27$ olduğu görülmüştür.

Cinsiyetin ve spor durumunun öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal kontrol alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(2-384)= .313, p>0.05$].

Tablo 4.12. Cinsiyetlerine göre spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal anlatımcılık sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Cinsiyet	667.572	1	667.572	7.636	.006
Spor durumu	290.954	2	145.477	1.664	.191
Cinsiyet Spor durumu	233.293	2	116.647	1.334	.265
Hata	33570.837	384	87.424		
Toplam	968882.000	390			

Tablo 4.12. incelendiğinde; cinsiyetin spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal anlatımcılık alt boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur [F(1-384)= 7.636, p<0.05]. Diğer bir ifadeyle Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal anlatımcılık alt boyutu puanları cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Cinsiyete göre yaptıkları spor durumu türüne göre aldıkları puanlar takım sporlarında kız X=47.53, erkek X=52.93, bireysel sporlarda kız X=47.63, erkek X= 49.66, spor yapmayan grupta ise kız X=47.28, erkek X=48.76 olarak çıkmıştır.

Ayrıca öğrencilerin yaptıkları spor durumuna göre anlamlı fark bulunamamıştır [F(2-384)= 1.664, p>0.05]. Öğrencilerin lisanslı spor durumuna göre ortalama değerleri ise takım sporu yapanların aritmetik ortalaması X=51.21, bireysel spor yapanların aritmetik ortalaması X=48.73 ve spor yapmayanların aritmetik ortalaması X=48.02 olduğu görülmüştür.

Cinsiyetin ve spor durumunun öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal anlatımcılık alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [F(2-384)= 1.334, p>0.05]

Tablo 4.13. Cinsiyetlerine göre spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal duyarlılık sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Cinsiyet	83.163	1	83.163	.941	.333
Spor durumu	87.725	2	43.862	.496	.609
Cinsiyet Spor durumu	124.038	2	62.019	.702	.496
Hata	33924.066	384	88.344		
Toplam	940026.000	390			

Tablo 4.13.'te görüldüğü üzere; cinsiyetin spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal duyarlılık alt boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur [$F(1-384) = .941, p > 0.05$]. Cinsiyete göre yaptıkları spor durumu türüne göre aldıkları puanlar takım sporlarında kız $X=46.03$, erkek $X=48.95$, bireysel sporlarda kız $X=48.91$, erkek $X=48.97$, spor yapmayan grupta ise kız $X=47.91$, erkek $X=48.08$ olarak çıkmıştır.

Ayrıca öğrencilerin yaptıkları spor durumuna göre anlamlı fark bulunamamıştır [$F(2-384) = .496, p > 0.05$]. Öğrencilerin spor durumuna göre ortalama değerleri ise takım sporu yapanların aritmetik ortalaması $X=48.02$, bireysel spor yapanların aritmetik ortalaması $X=48.94$ ve spor yapmayanların aritmetik ortalaması $X=48.00$ olduğu görülmüştür.

Cinsiyetin ve spor durumunun öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal duyarlılık alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(2-384) = .702, p > 0.05$].

Tablo 4.14. Cinsiyetlerine göre spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal kontrol sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Cinsiyet	1318.453	1	1318.453	15.746	.000
Spor durumu	10.944	2	5.472	.065	.937
Cinsiyet Spor durumu	474.743	2	237.371	2.835	.060
Hata	32154.072	384	83.735		
Toplam	830310.000	390			

Tablo 4.14. incelendiğinde; cinsiyetin spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal kontrol alt boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur [$F(1-384)= 15.746, p<0.05$]. Diğer bir ifadeyle; spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği, sosyal kontrol alt boyutu puanları, cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Cinsiyete göre yaptıkları spor durumu türüne göre aldıkları puanlar, takım sporlarında kız $X=41.06$, erkek $X=48.93$, bireysel sporlarda kız $X=44.00$, erkek $X= 46.07$, spor yapmayan grupta ise kız $X=43.38$, erkek $X=45.96$ olarak çıkmıştır.

Ayrıca öğrencilerin yaptıkları spor durumuna göre anlamlı fark bulunamamıştır [$F(2-384)= .065, p>0.05$]. Öğrencilerin lisanslı spor durumuna göre ortalama değerleri ise takım sporu yapanların aritmetik ortalaması $X=46.42$, bireysel spor yapanların aritmetik ortalaması $X=45.11$ ve spor yapmayanların aritmetik ortalaması $X=44.67$ olduğu görülmüştür.

Cinsiyetin ve spor durumunun öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal kontrol alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(2-384)= 2.835, p>0.05$].

Tablo 4.15. Cinsiyetlerine göre spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin toplam sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Cinsiyet	8189.825	1	8189.825	4.217	.041
Spor durumu	1957.710	2	978.855	.504	.605
Cinsiyet Spor durumu	4677.087	2	2338.543	1.204	.301
Hata	745796.516	384	1942.178		
Toplam	32417914.000	390			

Tablo 4.15.'te görüldüğü üzere; cinsiyetin spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin toplam sonuçları üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur [$F(1-384)= 4.217, p<0.05$]. Diğer bir ifadeyle spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği toplam puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Cinsiyete göre yaptıkları spor durumu türüne göre aldıkları puanlar takım sporlarında kız $X=273.73$, erkek $X=295.45$, bireysel sporlarda kız $X=285.47$, erkek $X= 290.45$, spor yapmayan grupta ise kız $X=279.93$, erkek $X=284.44$ olarak çıkmıştır.

Ayrıca öğrencilerin yaptıkları spor durumuna göre anlamlı fark bulunamamıştır [$F(2-384)= .504, p>0.05$]. Öğrencilerin spor durumuna göre ortalama değerleri ise takım sporu yapanların aritmetik ortalaması $X=288.52$, bireysel spor yapanların aritmetik ortalaması $X=288.15$ ve spor yapmayanların aritmetik ortalaması $X=282.18$ olduğu görülmüştür.

Cinsiyetin ve spor durumunun öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin toplam sonuçları üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(2-384)= 1.204, p>0.05$].

4.4. Araştırma Grubunun Lisans Süresi İle ilgili Bulguları

Tablo 4.16. Lisans süresine göre spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal anlatımcılık boyutu sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Spor durumu	.710	1	.710	.008	.928
Lisans yılı	23.059	2	11.529	.134	.874
Spor durumu Lisans yılı	45.443	2	22.722	.265	.768
Hata	14237.458	166	85.768		
Toplam	352893.000	172			

Tablo 4.16.'da görüldüğü gibi, lisans süresine göre spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal anlatımcılık alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark yaratmamıştır [$F(2-166)=.134$, $p>0.05$]. Takım sporlarında 1-2 yıllık lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması $X=43.85$, 3-4 yıllık lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması $X=43.47$, 5 yıl ve üstü lisanslı sporcuların $X=47.66$ aritmetik ortalamaya sahip oldukları bulunurken, bireysel sporlarda ise 1-2 yıllık lisanslı sporcuların aritmetik ortalaması $X=45.01$, 3-4 yıllık lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması $X=45.00$, 5 yıl ve üstü lisansa sahip olanların $X=44.33$ aritmetik ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Ayrıca öğrencilerin lisanslı yaptıkları spor durumunun, sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal anlatımcılık alt boyutunda anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür [$F(1-166)=.008$, $p>0.05$].

Diğer yandan spor durumu ve lisans yılının öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal anlatımcılık alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(2-166) = .265$, $p>0.05$].

Tablo 4.17. Lisans süresine göre spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal duyarlılık boyutu sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Spor durumu	16.636	1	16.636	.206	.650
Lisans yılı	452.692	2	226.346	2.808	.063
Spor durumu Lisans yılı	51.190	2	25.595	.317	.728
Hata	13382.480	166	80.617		
Toplam	452187.000	172			

Tablo 4.17. incelendiğinde; lisans süresine göre spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal duyarlılık alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark yaratmamıştır [$F(2-166)= 2.808, p>0.05$]. Takım sporlarında 1-2 yıllık lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması $X=49.55$, 3-4 yıllık lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması $X=52.80$, 5 yıl ve üstü lisanslı sporcuların $X=55.00$ aritmetik ortalamaya sahip oldukları bulunurken, bireysel sporlarda ise 1-2 yıllık lisanslı sporcuların aritmetik ortalaması $X=49.51$, 3-4 yıllık lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması $X=53.93$, 5 yıl ve üstü lisansa sahip olanların $X=50.77$ aritmetik ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Ayrıca öğrencilerin lisanslı yaptıkları spor durumunun, sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal duyarlılık alt boyutunda anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür [$F(1-166)=.206, p>0.05$].

Öte yandan spor durumu ve lisans yılının öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal duyarlılık alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(2-166) = .317, p>0.05$].

Tablo 4.18. Lisans süresine göre spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal kontrol boyutu sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Spor durumu	5.867	1	5.867	.074	.786
Lisans yılı	112.534	2	56.267	.708	.494
Spor durumu Lisans yılı	109.104	2	54.552	.686	.505
Hata	13198.264	166	79.508		
Toplam	428975.000	172			

Tablo 4.18. incelendiğinde; lisans süresine göre spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal kontrol alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark yaratmamıştır [$F(2-166) = .708, p > 0.05$]. Takım sporlarında 1-2 yıllık lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması $X=47.58$, 3-4 yıllık lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması $X=51.38$, 5 yıl ve üstü lisanslı sporcuların $X=50.00$ aritmetik ortalamaya sahip oldukları bulunurken, bireysel sporlarda ise 1-2 yıllık lisanslı sporcuların aritmetik ortalaması $X=49.74$, 3-4 yıllık lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması $X=49.53$, 5 yıl ve üstü lisansa sahip olanların $X=51.55$ aritmetik ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Ayrıca öğrencilerin lisanslı yaptıkları spor durumunun, sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal kontrol alt boyutunda anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür [$F(1-166) = .074, p > 0.05$].

Öte yandan spor durumu ve lisans yılının öğrencilerin sosyal beceri ölçeği duyuşsal kontrol alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(2-166) = .686, p > 0.05$].

Tablo 4.19. Lisans süresine göre spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal anlatımcılık boyutu sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Spor durumu	66.826	1	66.826	.780	.378
Lisans yılı	430.320	2	215.160	2.511	.084
Spor durumu Lisans yılı	25.799	2	12.899	.151	.860
Hata	14226.027	166	85.699		
Toplam	446439.000	172			

Tablo 4.19.'da görüldüğü gibi, lisans süresine göre spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal anlatımcılık alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark yaratmamıştır [$F(2-166)= 2.511, p>0.05$]. Takım sporlarında 1-2 yıllık lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması $X=50.60$, 3-4 yıllık lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması $X=53.47$, 5 yıl ve üstü lisanslı sporcuların $X=49.66$ aritmetik ortalamaya sahip oldukları bulunurken, bireysel sporlarda ise 1-2 yıllık lisanslı sporcuların aritmetik ortalaması $X=47.94$, 3-4 yıllık lisanslı sporcuların aritmetik ortalaması $X=52.73$, 5 yıl ve üstü lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması $X=46.77$ olduğu bulunmuştur.

Ayrıca öğrencilerin lisanslı yaptıkları spor durumuna göre sosyal beceri ölçeğinin sosyal anlatımcılık alt boyutunda anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür [$F(1-166)= .780, p>0.05$].

Diğer yandan spor durumu ve lisans yılının öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal anlatımcılık alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(2-166) = .151, p>0.05$].

Tablo 4.20. Lisans süresine göre spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal duyarlılık boyutu sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Spor durumu	9.410	1	9.410	.108	.743
Lisans yılı	48.453	2	24.227	.277	.758
Spor durumu Lisans yılı	38.997	2	19.498	.223	.800
Hata	14500.480	166	87.352		
Toplam	418240.000	172			

Tablo 4.20. incelendiğinde; lisans süresinin spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal duyarlılık alt boyutu üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur [$F(2-166) = .277, p > 0.05$]. Diğer bir ifadeyle lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal duyarlılık alt boyutu puanları lisans yılına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Lisans yılı süresine göre yaptıkları spor durumu türünden aldıkları aritmetik ortalama puanları; takım sporlarında 1-2 yıllık lisanslı öğrencilerin $X=48.15$, 3-4 yıllık lisanslı öğrencilerin $X=47.14$, 5 yıl ve üzeri lisanslı öğrencilerin $X=51.00$ olduğu bulunurken, bireysel sporlarda ise aritmetik ortalamalar; 1-2 yıllık lisanslı öğrencilerin $X=48.48$, 3-4 yıllık lisanslı öğrencilerin $X=49.73$, 5 yıl ve üzeri lisanslı öğrencilerin $X=50.44$ olduğu bulunmuştur.

Ayrıca spor durumu ve lisans yılının öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal duyarlılık alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(2-166) = .223, p > 0.05$].

Tablo 4.21. Lisans süresine spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal kontrol boyutu sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Spor durumu	3.494	1	3.494	.034	.853
Lisans yılı	31.440	2	15.720	.154	.857
Spor durumu Lisans yılı	101.506	2	50.753	.497	.609
Hata	16953.674	166	102.131		
Toplam	378517.000	172			

Tablo 4.21. incelendiğinde; lisans süresi spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal kontrol alt boyutu üzerinde anlamlı bir fark yaratmamıştır [$F(2-166) = .154, p > 0.05$]. Takım sporlarında 1-2 yıllık lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması $X=46.54$, 3-4 yıllık lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması $X=46.23$, 5 yıl ve üstü lisanslı sporcuların $X=45.00$ aritmetik ortalamaya sahip oldukları bulunurken, bireysel sporlarda ise 1-2 yıllık lisanslı sporcuların aritmetik ortalaması $X=44.24$, 3-4 yıllık lisansa sahip olanların aritmetik ortalaması $X=45.86$, 5 yıl ve üstü lisansa sahip olanların $X=49.11$ aritmetik ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Ayrıca öğrencilerin lisanslı yaptıkları spor durumunun, sosyal beceri ölçeğinin sosyal kontrol alt boyutunda anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür [$F(1-166) = .034, p > 0.05$].

Öte yandan spor durumu ve lisans yılının öğrencilerin sosyal beceri ölçeği sosyal kontrol alt boyutu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(2-166) = .497, p > 0.05$].

Tablo 4.22. Lisans süresine göre spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin toplam sonuçları.

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Spor durumu	32.918	1	32.918	.016	.900
Lisans yılı	3259.626	2	1629.813	.785	.458
Spor durumu Lisans yılı	138.448	2	69.224	.033	.967
Hata	344705.838	166	2076.541		
Toplam	14649517.000	172			

Tablo 4.22. incelendiğinde; lisans süresinin spor yapan öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin toplam sonuçları üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur [$F(2-166)=.785$, $p>0.05$]. Diğer bir ifadeyle; lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan öğrencilerin, sosyal beceri ölçeğinin toplam sonuçları, lisans yılına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Lisans yılı süresine göre yaptıkları spor durumu türünden aldıkları aritmetik ortalama puanları; takım sporlarında 1-2 yıllık lisanslı öğrencilerin $X=286.30$, 3-4 yıllık lisanslı öğrencilerin $X=294.52$, 5 yıl ve üzeri lisanslı öğrencilerin $X=298.33$ olarak çıkarken toplamda ise $X=288.52$ puan olarak bulunmuştur. Bireysel sporlarda ise aritmetik ortalamalar; 1-2 yıllık lisanslı öğrencilerin $X=284.94$, 3-4 yıllık lisanslı öğrencilerin $X=296.80$, 5 yıl ve üzeri lisanslı öğrencilerin $X=293.00$ olarak çıkarken, toplamda ise $X=288.15$ puan ortalamaları bulunmuştur.

Ayrıca spor durumu ve lisans yılının öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin toplam sonuçları üzerindeki ortak etkisinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür [$F(2-166)=.033$, $p>0.05$].

5. TARTIŞMA

Araştırmanın yapılması ve verilerinin analiz edilmesi sürecinde, 3 ayrı problem cümlesi belirlenmiştir: Bu problemlerden ilki, lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde fark olup olmadığını sorgulamaya yöneliktir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında; lisanslı olarak takım sporu yapan, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol alt boyutlarında herhangi bir fark bulunmadığı görülmüştür. Ancak sosyal anlatımcılık boyutunda lisanslı olarak yapılan spor durumuna göre anlamlı bir fark gözlenmiştir.

Spor durumları arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe Testi sonucunda elde edilen bilgilere göre, takım sporu yapan öğrencilerin sosyal anlatımcılık boyutunun spor yapmayanlara göre fark yarattığı gözlenmiştir. Sosyal anlatımcılık boyutu, kişilerarası ilişkilerde bireyin sahip oldukları sosyal iletişim ve iletişime katılma becerileri olduğundan, takım sporları yapan öğrencilerin bu sosyal becerisinin gelişmesinin sebebi hem grup içi hem de rakip gruplarla kuracağı karşılıklı ilişkilerin yoğunluğundan kaynaklanıyor olabilir. Sosyalleşme ve spor ilişkisine bakıldığında sporun, bireyin zihin dünyasını genişlettiği, farklı insan tipleri, kültür, duygu, düşünce ve davranışlardan etkilenerek veya görerek bunlardan farklı anlamlar çıkartmasına ve kişilerin karşılıklı olarak birbirlerini etkilemesine yardımcı olduğu görülmektedir (Akıncı, 2007). Birey sporları çoğunlukla temas gerektirmeyen sporlar olduğundan etkileşim alanı takım sporlarına göre daha dar olabilmektedir. Bu sebeple sosyal anlatım boyutundaki farkın gözlenmiş olduğu söylenebilir.

Bir araştırmada, katılımcıların takım ya da bireysel spor yapma durumlarına göre sosyal beceri düzeyleri değerlendirilmiş ve grupların duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol becerilerinin benzer sonuçlar verdiği görülmüştür. Bu durum takım ya da

bireysel spor yapma durumlarının katılımcıların sosyal beceri düzeyini etkilemediğini göstermiştir (Süt, 2014).

Bloom (2008) araştırmasında; takım sporlarında yer alan sporcuların sosyal beceri düzeyleri daha yüksek olduğundan, sporcuların birliktelik ve takım içi kolektif bilinç ve dayanışma duygularının belirgin olduğunu, takım sporcularının antrenmanlarda daha istekli ve çalışkan olduklarını söylemektedir.

Araştırmanın ikinci problem cümlesinde; cinsiyetlerine göre takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde fark olup olmadığı sorgulanmaktadır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında birinci problem cümlesiyle benzerlik olduğu görülmüştür. Lisanslı olarak takım sporu yapan, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin cinsiyetlerine bakıldığında sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak yine, sosyal anlatımcılık boyutunda erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla bu sosyal becerisinin daha çok geliştiği görülmektedir. Lisanslı takım sporu ve bireysel spor yapanlar ile spor yapmayan grupların tamamında erkek öğrencilerin daha fazla puan aldıkları görülmektedir.

Spor durumlarının sosyal beceri üzerinde etki yaratmıyor olduğu görüldüğünden, cinsiyetin etkileme sebebinin kültürel kaynaklı olduğu söylenebilir. Araştırma sonuçlarında elde edilen bilgilerin, kültürden bağımsız olması beklenemez. Türk kültürünün ataerkil aile yapısından kaynaklanan ve erkek çocuğunun evin geçim kaynağı olarak görülmesinin de etkisiyle yaşam boyu kendisini doğru ifade etmesi ve kişiler arası ilişkilerini sıkı tutması beklenir. Bu durum sosyal anlatım boyutunda gelişme sağlayabildiği gibi araştırma dâhilinde spor yapan ve yapmayan bireylerde benzer sonuç görülüyor olduğundan bu sebebe bağlanılabilir.

Konuyla ilgili olarak Balyan (2009)'ın yapmış olduğu araştırmanın sonucunda; öğrencilerin olumlu sosyal becerisi cinsiyete göre farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Özellikle olumlu sosyal beceri düzeylerinin kız çocuklarında daha fazla olduğu görülürken, erkek çocukların olumsuz sosyal becerilerinin daha yüksek olduğunu sonucunu edinmiştir.

Buna benzer bir başka çalışmada ise kız çocuklarına 9 ay boyunca hentbol antrenmanları uygulanmış ve araştırmanın sonunda hentbol çalışmalarının kız çocuklarında sosyal beceri düzeyini geliştirdiği fark edilmiştir (Öztürk ve ark., 2007).

Literatürdeki bulgulara bakıldığında, bu çalışmanın bulguları ile paralellik göstermediği görülmektedir. Kız ve erkek öğrenciler açısından anlamlı bir fark bulunamayan bu araştırmadaki farklılığın, yapılan çalışmalardaki öğrencilerin farklı yaş aralıklarında olması, bazı araştırmalarla farklı jenerasyonlarda yapılmış olması veya öğrencilerin farklı şehirlerde yaşıyor olmaları sebebiyet vermiş olabilir.

Araştırmanın üçüncü problem cümlesinde; lisans süresine göre takım sporu ve bireysel spor yapan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerindeki fark sorgulanmıştır. Lisansı 1-2 yıllık olan, 3-4 yıllık lisansı bulunan ve 5 yıl ve üzeri lisansı bulunan öğrencilere bakıldığında, lisans sürelerinin sosyal beceri boyutları üzerinde etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçların birbirine yakın oluşu gösteriyor ki spor dallarındaki aktiflik süresi, sosyal beceriyi etkilemez. Dolayısıyla bu durum, sporun sosyal becerileri etkileme potansiyelinin, spora nispeten erken başlayanların geç başlayanlara oranla daha fazla olmadığı yönünde bir tespiti doğurur.

Süt (2014) araştırmasında; spor yılı 3-4 olan katılımcıların toplam sosyal beceri alt düzeylerinden duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol ve sosyal anlatımcılık alt boyutlarında, spor yılı 7-8 olan katılımcıların ise sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol alt boyutlarında yüksek ortalamalar elde ettiğini tespit etmiştir. Ancak bu farklılıkların istatistiksel düzeyde anlamlı olmadığı belirlenmiş ve spor yılının sosyal beceriye anlamlı bir etkide bulunmadığına dikkat çekilmiştir. Literatürdeki bu bulgunun araştırmanın sonucuyla uyum sağladığını söyleyebiliriz.

Yıldırım (2011) lisanslı olarak spor yapan ortaöğretim öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada; lisans sürelerinin veya spor yıllarının takım veya bireysel spor yapan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık ve sosyal duyarlılık alt boyutlarında fark gözlemlenmemişken sosyal kontrol alt boyutunda anlamlı bir sonuç tespit edilmiştir.

Bu araştırmanın yaş grubundan biraz farklı olarak 14-16 yaş grubu çocuklarda yapılan bir başka çalışmada; spor geçmişi olmayan öğrencilere 9 ay boyunca düzenli olarak voleybol antrenmanı uygulanmış ve bu sürenin sonunda, çocukların sosyal beceri düzeylerinin antrenmanlardan öncesine göre anlamlı düzeyde geliştiği tespit edilmiştir (Efe ve ark., 2008).

Literatürdeki sonuçlar ve bu araştırmanın sonucuna baktığımızda spor süresinden ziyade spor yapmanın gelişimi etkilediğini söylemek mümkündür.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen verilerin referansıya ulaşılan genel sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

1. Lisanslı olarak takım sporu yapan, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin, sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal duyarlık, sosyal kontrol alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

2. Lisanslı olarak takım sporu yapan, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin, sosyal beceri ölçeğinin sosyal anlatım boyutunda takım sporu yapanların puan ortalamaları yüksek bulunmuştur.

3. Cinsiyete göre lisanslı olarak takım sporu yapan, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin, sosyal beceri ölçeğinin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal duyarlık, sosyal kontrol alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4. Cinsiyete göre lisanslı olarak takım sporu yapan, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin, sosyal beceri ölçeğinin sosyal anlatım boyutunun her durum için de erkek öğrencilerde yüksek değer taşıdığı görülmüştür.

5. Lisans süresine göre takım sporu ve bireysel spor yapan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

6.2. Öneriler

1. Kız çocuklarının sosyal anlatım boyutunun gelişimini sağlamak adına sosyal beceri programları düzenlenebilir.
2. Bağımsız değişkenler çoğaltılarak farklı koşulların lisanslı olarak takım sporu yapan, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisi incelenebilir.
3. Farklı şehirlerde benzer araştırmalar yapılarak şehirlerin koşullarının sosyal beceri düzeylerine etkisi incelenebilir.
4. Araştırma sonucunda ortaya çıkan benzer sosyal beceri düzeylerinin hangi etkenlerden kaynaklandığını tespit edecek çalışmalar yapılabilir.
5. Ailelere sporun sosyal beceri düzeylerine etkisi hakkında bilgilendirici programlar düzenlenebilir.
6. Erkek çocuklarının sosyal beceri boyutunun daha iyi olabilmesi için farklı etkinlikler ve programlar uygulanıp takip edilebilir.

KAYNAKLAR

Ağılönü Ö. Farklı Spor Branşlarıyla Uğraşan Sporcuların Hayal Etme ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2014.

Akbulut MK. Takım Sporu İle Bireysel Spor Yapan 7 - 8. Sınıf Ortaokul Öğrencilerinin Sezinleme Zamanlarının İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2014.

Akça Şelale N. Özel Spor Merkezlerine Üye Olan Bireylerin Spora Yönelme Nedenleri ve Beklentilerinin Gerçekleşme Düzeyleri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2012.

Akçalar Öztürk S. Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmesine Sporun Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2007.

Akduman GG, Günindi Y, Türkoğlu D. Okul öncesi dönem çocukların sosyal beceri düzeyleri ile davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Derg*, 2015, 8(37):673-683.

Akgül H. Popüler Spor Kültürü ve Din. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, 2014.

Akgünlü S, Server D, Düzgün Z, Bükük A. Karakter Gelişimi ve Sosyal Beceri Eğitimi Ders Kitabı, K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Temel Eğitim, Lefkoşa, 2005:8.

Akıncı AY. Ortaokul Kurumlarında, Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin, Sosyalleşme Süreci ve Şahsiyetin Oluşmasında Katkısı. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, 2007.

Akman B, Topçu Z, Baydemir G. 6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Becerilerinin Oyun Arkadaşı Tercihleri Üzerindeki Etkisi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 2011, 6(2):1548-1560.

Akpınar S, Akpınar Ö, Nas K, Temel V, Birol SŞ. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan öğrencilerinin bazı değişkenler açısından sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi. *Karaman KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Derg*, 2015, 17(28):80-84.

Arpa DK. Ortaöğretimdeki Erkek Sporcuların Karate ve Taekwondo Branşına Yönelme Nedenleri ve Beklentileri (İstanbul İli/Üsküdar İlçe Örneği). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi, 2014.

Ateş N. Yaygın Olan Spor Branşlarının Seçilme Nedenlerini Etkileyen Faktörler. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu. Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, 2012.

Avşar Z, Kuter F. Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi (Uludağ Üniversitesi örneği). *Eğitimde Kuram ve Uygulama - J Theory and Practice in Education*, 2007, 3(2):197-206.

Aytan Korucu G. Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşmelerinde Sporun Etkileri. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2010.

Baikoğlu SB. Takım Sporlarında Öğrenilmiş Çaresizliğe Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi, 2013.

Bakırhan E. K.T.Ü. Kanuni Yerleşkesinde Eğitim Gören Üniversite Öğrencilerinin Raket Sporlarına Yönelik Aldığı Dersler Sonucunda Spor Kültürü ve Rekreasyonel Kazanımlarının Araştırılması. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2014.

Balyan M. İlköğretim 2. Kademe ve Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları, Sosyal Beceri ve Özyeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi, 2009.

Bayraktar G. Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Anlayış ve Alışkanlıklarının İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2003.

Bayram L. Düzenli Spor Yapmanın İslahatlarındaki Çocuk ve Gençlerin Sosyal Uyum ve İletişim Becerileri Üzerindeki Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2013.

Birincik YS. Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Öz Yeterliklerinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2015.

Bloom G. Team Building for Youth Sport: *J Physical Education, Recreation & Dance*, 2008, 79(9):44-47.

Bora MV. Beden Eğitimi Öğretmeni ve Sporcu Öğrenciler Arasındaki İletişimin, Sportif Başarı Motivasyonu İlişkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, 2013.

Bülbül E. 4 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2008.

Cansoy R. Türkiye'de Ortaöğretim Okullarındaki Öğrencilerin Gençlik Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi, 2015.

Coşkun N. İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Sosyal Beceri Düzeyi ile Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumların Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *J Educational and Instructional Studies in the World*, 2012, 2(1):32-41.

Çağlayan N. Bireysel ve Takım Spor Yapanlar İle Spor Yapmayan Bireylerin Benlik Saygısı Puanlarının Karşılaştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2011.

Çetin MÇ, Kuru E. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi. *Selçuk Üniv Beden Eğitimi ve Spor Bilim Derg*, 2009, 11(1):1-8.

Çiriş V. Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2014.

Dağdeviren F. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Güreş Yapan Sporcuların Sosyo-Ekonomik Yapılarının Araştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, 2012.

Dağlıoğlu T. İlköğretim Öğrencilerinin Yaz Spor Okullarında Yüzme Sporuna Yönelme Nedenleri ve Beklentileri (Gaziantep İli Örneği). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, 2012.

Dal A. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Spor A.Ş. Çalışanlarının Örgütsel Sosyalleşme Düzeylerinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2012.

Dalkıran MA. Ortaöğretim Öğrencilerinin Spor Branşlarına Göre Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi (Osmaniye Örnekleme). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Aksaray: Aksaray Üniversitesi, 2014.

Demirdağ M. Sporun Öğretilebilir Zihinsel Engelli Çocukların Sosyalleşmeleri Üzerine Etkisinin Araştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, 2010.

Dervent F. Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri ve Sportif Aktivitelere Katılımla İlişkisi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2007.

Doğduay G. Engelli Bireye Sahip Ebeveynlerde Sporun Yaşam Kalitesine Etkisi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2013.

Dönmez A. Denetim Odağı, Kendine Saygı ve Üç Değişken: Çevre Büyüklüğü, Yaş, Aile Ortamı. *Eğitim ve Bilim Derg.* 1985, 10(55):4-15.

Durmuş G. Gençlerin Tenis Spor Dalını Seçmelerinde Motivasyonu Etkileyen Unsurlar. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, 2015.

Efe M, Öztürk F, Koparan Ş, Şenışık Y. 14-16 Yaş Grubu Erkeklerde Voleybol Çalışmalarının Sosyal Yetkinlik Beklentisi ve Atılganlık Üzerine Etkisi. *Uludağ Üniv Eğitim Fakültesi Derg.* 2008; 21(1):69-77.

Efek E. Ali Boyacıoğlu'nun Burdur Sporuna Etkileri. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 2015.

Ekici FY. Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Sosyal Becerileri ile Aile Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *The Black Sea - J Social Sciences, Hüseyin Hüsnü Tekışık Özel Sayısı*, 2015, 1(7):223-259.

Emamvirdi R. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerinin Sağlıkla İlgili Yaşam Kalitesinin İncelenmesi (Gazi Üniversitesi Örneği). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2013.

Erciş S. Türkiye'deki Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Spor Müsabakalarındaki Verimliliklerinin Veri Zarflama Analizi (VZA) İle Göreceli Olarak Değerlendirilmesi ve Karşılaştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2012.

Eroğlu E. Türkiye'de 1990-2010 Yılları Arasında Spor Yönetiminde Meydana Gelen Gelişmeler. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi, 2012.

Ezelsoy E. Spor Merkezi Mekanlarının Aydınlatma İlkeleri Açısından İncelenmesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, 2015.

Gezer ED. Farklı Spor Branşlarındaki Sporcuların Sosyal Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2010.

Gezer H. Spor Yapan ve Spor Yapmayan Emniyet Teşkilatı Mensuplarının Yaşam Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi (Malatya Örneği). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2014.

Gezinci C. Engelli Takım Sporlarında Sponsorluğun Başarı Üzerine Etkisi: BJK Tekerlekli Sandalye Basketbol Takımı Üzerine Bir Çalışma. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, 2012.

Göktaşan M. Kentsel Rekreasyon Alanlarında Spor ve Aktivite Ağı: Kadıköy Örneği. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, 2013.

Güçlü N. Eğitim Yöneticiliği ve Sosyal Beceriler. *Eğitim Yönetimi*, 1996, 2(4):555-564.

Gürsoy E. Edirne’de Orta Öğretimdeki Sporcu Öğrencilerin Sportif Tercihlerini Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2007.

Güvendi E. Sporcuların Performansını Etkileyen Faktörler ve NBA Ligi Üzerine İktisadi Bir Uygulama. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, 2009.

Halilbeyoğlu FH. Badminton Sporcularının Duygusal Zeka Düzeylerinin Bazı Kriterlere Göre İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Aksaray: Aksaray Üniversitesi, 2015.

Hops H. Children’s Social Competence and Skill: Current Research Practices and Future Directions. *Behavior Therapy*, 1983, 14:3-18.

İkizler C. *Sporda Sosyal Bilimler*. İstanbul Alfa Basım Dağıtım, 2000:53.

Kapıkıran, AN, İvrendi AB, Adak, A. Okul Öncesi Çocuklarında Sosyal Beceri: Durum Saptaması. *Pamukkale Üniv Eğitim Fakültesi Derg*, 2006, 19(1):20–28.

Karaca Y. Ortaöğretim Kurumlarındaki Sporcu Öğrencilerin Kişisel Uyum ve Sosyalleşme Düzeylerinin İncelenmesi (Adıyaman İli Gölbaşı İlçesi Örneği). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psikososyal Alanlar Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2012.

Karavelioğlu MB. İşbirliğine Dayalı Öğretim Yöntemi İle Komut Yönteminin Futbola Özgü Beceri Öğrenimine Etkisinin Araştırılması. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2012.

Karayol M. Takım Sporları ve Doğa Sporları Yapan Erkek Sporcuların Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi, 2013.

Keskin, Ö. Çocuklarda Beden Eğitimi ve Spora Katılımın Sosyal Gelişim Üzerine Etkileri. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Derg*, 2014, 1(1):1-6.

Kılıç M. Okul Spor Tesislerinin Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Derslerine Karşı Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Gedik Üniversitesi, 2015.

Kılıçaslan U. Spor Lisesi ile Diğer Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Bazı Motorik Özelliklerinin Karşılaştırılması: Trabzon İli Örneği. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2015.

Koçak NL. Köy ve Kentte Yaşayan İlköğretim İkinci Kademeye Devam Eden Çocukların Sosyal Becerilerinin İncelenmesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2012.

Kozanoğlu T. Utangaçlıkla Baş Edebilme Sosyal Beceri Eğitim Programının Ergenlerin Utangaçlık Düzeylerine Etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, 2006.

Köksal O, Dilci O, Koç M. Çocuklarda Görülen Sosyal Problemlerin Akademik Başarıya Etkisi Üzerine Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 2013, 8(8):873-883.

Kurtipek S. Spor Yönetim Bilimleri Programı Spor Eğitimi Veren Liselerdeki Öğrencilerin Kişilik Yapılarının İncelenmesi ve Diğer Liselerdeki Öğrenciler İle Karşılaştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2013.

Küçük V, Koç H. Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Derg*, 2004, 10:131-141.

Marlowe HA. Social Intelligence Evidence for Multidimensionality and Construct Independence. *J Educational Psychology*, 1986, 78(1):52-58.

MEGEP. Eğlence Hizmetleri, Takım Sporları. Ankara, 2007.

http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Tak%C4%B1m%20Sporlar%C4%B1.pdf. Erişim tarihi: 28 Temmuz 2017.

Mercurio CM. Guiding Boys in the Early Years to Lead Healthy Emotional Lives. *Early Childhood Education J*, 2003, 30(4):255-258.

Micozkadıoğlu İ, Berument Kazak S. Okul Öncesi Kurum Kalitesinin İlköğretim Birinci Sınıf Çocuklarının Sosyal Yeterliği ve Akademik Başarısına Etkisi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Derg*, 2011, 33:123-140.

Oda B. 11–13 Yaş Grubundaki Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin İyimserlik İle Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2014.

Okur K. Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Sporcuların Kazanmaya Yönelik Algılarının İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2012.

Ömeroğlu E, Büyüköztürka Ş, Çakana M, Aydoğan Y, Kılıç Çakmak E. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği: Anne-Baba Formuna Ait Norm Değerlerinin Belirlenmesi ve Yorumlanması. *Karabük Üniv Sosyal Bilimler Enstitüsü Derg*, 2014, 4:102-115.

Özabacı N. Çocukların Sosyal Becerileri ile Ebeveynlerin Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Fırat Üniv Sosyal Bilimler Derg*, 2006, 16(1):163-179.

Özer Ö. Elit Ferdi ve Takım Sporcuların Bazı Temel Biyomotorik ve Fizyolojik Özelliklerinin Performans Boyutu İle Karşılaştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, 2011.

Özkafacı A. Annenin Çocuk Yetiştirme Tutumu ile Çocuğun Sosyal Beceri Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Arel Üniversitesi, 2012.

Öztürk F, Efe M, Koparan Ş. 14-16 Yaş Grubu Kızlarda Hentbol Çalışmalarının Sosyal Yetkinlik Beklentisi ve Atılganlık Üzerine Etkisi. *Hacettepe Spor Bilimleri Derg*, 2007, 18(4):147-155.

Öztürk ME. Beden Eğitimi ve Spor Özel Yetenek Sınavının Öğretim Elemanları ve Öğrenci Görüşleri Açısından İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2008.

Özyürek A, Begde Z, Yavuz NF. Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerileri ile Yakın Çevresindeki Yetişkin Etkileşimleri Arasındaki İlişki. *Sosyal Bilimler Derg*, 2014, 16(2):115-134.

Pala A. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıklarının ve Mesleki Doyumlarının Tespiti ve İncelenmesi (İstanbul - Pendik Örneği). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2012.

Park SY, Cheah CSL. Korean Mothers' Proactive Socialization Beliefs Regarding Preschoolers' Social Skills. *Int J Behav Dev*, 2005, 29(1):24-34.

Riggio RE. The Assessment of Basic Social Skills. *J Personality and Social Psychology*, 1986, 51:649-660.

Rinn RC, Markle A. Modification of Social Skill Deficits in Children. *Research and Practice in Social Skills Training*, 1979:107-129.

Seven S. Sekiz Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin İncelenmesi. *Fırat Üniv Sosyal Bilimler Derg*, 2008, 12(8):151-174.

Sorias O. Sosyal Beceri ve Değerlendirme Yöntemleri. *Psikoloji Derg*, 1986, 5(1):42-45.

Soyer F, Can Y, Güven H, Hergüner G, Bayansalduz M, Tetik B. Sporculardaki Başarı Motivasyonu ile Takım Birlikteliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Derg*, 2010, 7(1):225-239.

Sucan S. Ferdi ve Takım Sporcularının Yaşam Kalitesinin Psikolojik Performans Üzerindeki Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 2012.

Susman EJ, Rogol A. Puberty and Psychological Development. *In: Handbook of Adolescent Psychology*. (Eds.) Lerner RM, Steinberg L. 2nd ed., Hoboken, New Jersey. John Wiley & Sons, Inc., 2004:15-44.

Süt MA. Ortaöğretim Öğrencilerinin Spor Yapma Düzeylerine Göre Sosyal Beceri Özelliklerinin Karşılaştırılması (Gaziantep İli Örneği). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2014.

Şahan H. Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2007.

Şentürk HE. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Ders İçi Tutum ve Davranışları ile Kullandıkları Özel Öğretim Yöntemlerinin, Ortaöğretim Öğrencilerinin Beceri Öğrenimleri ile Spor Alışkanlığı Kazanımları Üzerine Etkileri. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2012.

Temel Eğitimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi. *Empati*, Özel Ekin Lisesi P.D.R.H. servisinin ayda bir yayımlanan süreli yayını, Sayı:6, Nisan 2002.
<http://www.ekin.k12.tr/dosya/empati6.pdf>, Erişim tarihi: 17 Şubat 2016.

Tagay Ö, Baydan Y, Acar N. Sosyal Beceri Programının (Blocks) İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Üzerindeki Etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniv Sosyal Bilimler Enstitüsü Derg*, 2010, 2(3):19-28.

Tanrıverdi H. Spor Ahlakı ve Şiddet. *J Academic Social Science Studies*, 2012, 5(8):1071-1093.

Tekin Y. Yerel Yönetimlerin Spor Hizmetlerine İlişkin Halkın Görüşleri (Keçiören Belediyesi Örneği). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2013.

Temel V. Konya İline Ait Bireysel ve Takım Spor Antrenörlüğü Yapan Bireylerin Liderlik Tarzlarının Karşılaştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, 2010.

Tokat S. Beden Eğitimi Öğretmenleri ve Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Etkinliği Üzerine Görüşlerinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2013.

Topaloğlu Özdemir A. Etkinlik Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Çocukların Akran İlişkilerine Etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, 2013.

Topçu Ö. Türkiye’de Spor Kulüplerinin İdari ve Sportif Açından İşlevselliği. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2013.

Tosunoğlu F. Ortaöğretimde Okuyan Takım Sporları ile Uğraşan Sporcu Öğrencilerin Spor Branşlarına Göre Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2008.

Tuzcuoğulları ÖT. Takım Sporlarıyla Uğraşan Elit Genç Sporcularda Boyun Eğici Davranışların Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, 2014.

Ulukan H. İletişim Becerilerinin Takım ve Bireysel Sporculara Olan Etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, 2012.

Updegraff KA, McHale SM, Crouter AC. Parents’ Involvement in Adolescents’ Peer Relationships: A Comparison of Mothers’ and Fathers’ Roles. *J Marriage and Family*, 2001, 63:655- 668.

Uysal A, Balkan İK. Sosyal beceri eğitimi alan ve almayan okul öncesi çocukların, sosyal beceri ve benlik kavramı düzeyleri açısından karşılaştırılması. *Psikoloji Çalışmaları Derg*, 2015, 35(1):27-56.

Yalçın H. Sosyal Beceri Seviyesinin Okul Öncesi Öğretmenlerinde İncelenmesi. *Akademik Bakış Derg*, 2012, 29:1-11.

Yalçınkaya M, Saracaloğlu AS, Varaol SR. Üniversite Öğrencilerinin Spora İlişkin Görüşleri ve Beklentileri. *Spor Bilimleri Derg*, 1993, 4(2):12-26.

Yıldırım S. Lisanslı Olarak Takım Sporu ve Bireysel Spor Yapan İle Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2011.

Yılmaz H. Eğitilebilir Düzeyde Zihinsel Engelli Öğrencilerde Yapılan Beden Eğitimi ve Spor Derslerinin Biyomotorik Özellikleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, 2012.

Yiğit R, Yılmaz H. İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Selçuk Üniv Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Derg*, 2011, 31:335-347.

Yüksel G. Sosyal Beceri Envanterinin Türkçe'ye Uyarlanması Geçerlik ve Güvenirlik çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derg*, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları, Ankara, 1998, 2(9):39-48.

EK-1. ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER	
Adı Soyadı	: Serpil DEMİRTAŞ
Doğum tarihi	: 24.09.1991
Doğum yeri	: Mustafakemalpaşa/BURSA
Medeni hali	: Evli
Uyruğu	: T.C.
Adres	: Gündoğdu Mah. Mustafakemalpaşa/BURSA
Tel	: 0553 156 30 07
E-mail	: serpil.cicek16@gmail.com
EĞİTİM	
Lise	: Mustafa Kemal Paşa Lisesi (2005-2009)
Lisans	: Balıkesir Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü (2009 - 2013)
Yüksek Lisans	: Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı (2014-devam ediyor)

EK-2. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sınıfınız :

Yaşınız:

Okulunuzun Adı :

Cinsiyetiniz : Kız ( ) Erkek ( )

Bir kulüp veya okulda lisanslı olarak yaptığınız spor branşının adı:

Okul dışında herhangi bir kulüpte lisanslı olarak spor yapıyorsanız kulübünüzün adı:

Kaç yıldır lisanslı olarak bu branşta spor yapıyorsunuz:

Haftada kaç saat antrenman yapıyorsunuz:

1. Bu envanter sizin, sosyal beceri düzeylerinizin belirlenmesi amacıyla verilmektedir. Envanterde 90 madde bulunmaktadır. Her bir maddede bulunan ifadelerin karşısındaki notları size uygun olup olmama derecesine göre X işaretiyle işaretleyiniz.

2. Dolduracağınız bu anket sadece araştırma amacı ile uygulanmakta olup tamamen gizli tutulacaktır. Katkılarınız için teşekkürler.

Sıra No	İFADELER	Tamamen benim gibi	Oldukça benim gibi	Benim gibi	Biraz benim gibi	Hiç benim gibi değil
1	Üzüntülü ve mutsuz olduğum zaman başkalarının bunu anlaması zordur.	5	4	3	2	1
2	İnsanlar konuşurken onların hareketlerini izlemeye de onları dinlediğim kadar zaman ayırırım.	5	4	3	2	1
3	Sevmediğim insanlara karşı olan duygularımı ne kadar saklamaya çalışsam da onlar sevmediğimi anlarlar.	5	4	3	2	1
4	Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantıları düzenlemekten hoşlanırım.	5	4	3	2	1
5	Başkaları tarafından eleştirilmek ve azarlanmak beni pek rahatsız etmez.	5	4	3	2	1
6	Genç- yaşlı, zengin ve yoksul her türlü insanla birlikte kendimi rahat hissederim.	5	4	3	2	1
7	Pek çok insandan daha hızlı konuşurum.	5	4	3	2	1
8	Çok az insan benim kadar duyarlı ve anlayışlıdır.	5	4	3	2	1
9	Komik bir hikaye anlattığımda ya da şaka yaptığımda çoğunlukla kendimi gülmekten alıkoyamam.	5	4	3	2	1
10	İnsanların beni iyice tanımaları çok zaman alır.	5	4	3	2	1
11	Benim zevk ve üzüntümün en büyük kaynağı diğer insanlardır.	5	4	3	2	1
12	Bir grup arkadaşım ile birlikte olduğum zaman genellikle grubun sözcüsü olurum.	5	4	3	2	1
13	Mutsuz olduğum zaman çevremdekileri de mutsuz etme eğilimim vardır.	5	4	3	2	1
14	Toplantılarda herhangi birisi bana ilgi duyduğunda bunu hemen fark ederim.	5	4	3	2	1

15	İnsanlar sıkıldığını yüz ifademden hemen anlarlar.	5	4	3	2	1
16	Sosyal olmaktan hoşlanırım.	5	4	3	2	1
17	Politik bir tartışmada, tartışan kişileri gözlemek ve bu görüşlerini analiz etmekten ziyade tartışmada bizzat yer almayı tercih ederim.	5	4	3	2	1
18	Kişisel bir şey hakkında konuşurken karşımdakilerin yüzüne bakmakta bazen zorluk çekerim	5	4	3	2	1
19	İnsan davranışlarının nedenlerini öğrenmek ilgimi çeker.	5	4	3	2	1
20	Duygularımı kontrol etmekte çok başarılıyım.	5	4	3	2	1
21	Çok sayıda insanla bir arada çalışmayı gerektiren işleri tercih ederim.	5	4	3	2	1
22	Çevremdeki insanların psikolojik durumundan büyük ölçüde etkilenirim.	5	4	3	2	1
23	Önceden hazırlanmış bir konuşmayı yapmakta çok başarılı değilim.	5	4	3	2	1
24	Başka insanlara dokunmaktan genellikle rahatsız olurum.	5	4	3	2	1
25	Bakışlarımın anlamlı olduğu söylenir.	5	4	3	2	1
26	Gerçek hislerimi hemen hemen herkesten gizleyebilirim.	5	4	3	2	1
27	Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarına her zaman katılırım.	5	4	3	2	1
28	Bazı ortamlarda doğru şeyleri yaptığımdan ya da söylediğimden endişe ederim.	5	4	3	2	1
29	Kalabalık bir insan grubu önünde konuşmak benim için çok zordur.	5	4	3	2	1
30	Sık sık yüksek sesle gülerim.	5	4	3	2	1
31	Ne kadar saklamaya çalışsalar da insanların gerçek düşüncelerini genellikle bilirim.	5	4	3	2	1
32	Arkadaşlarım beni güldürmeye ve gülümsetmeye çalışsalar bile ciddiyetimi koruyabilirim.	5	4	3	2	1
33	Kendimi yabancılara tanıtırken ilk adımı genellikle ben atarım.	5	4	3	2	1
34	Bazen başkalarının bana söylediklerini çok kişisel olarak alıyorum.	5	4	3	2	1
35	Bir grup içinde olduğum zaman konuşacağım şeyleri seçmekte güçlük çekiyorum	5	4	3	2	1
36	Bir grup içinde olduğum zaman konuşacağım şeyleri seçmekte güçlük çekiyorum	5	4	3	2	1
37	Arkadaşlarıma ve aileme onların beni nasıl kızdırdıklarını veya üzdüklerini anlatmakta bazen güçlük çekiyorum.	5	4	3	2	1
38	Bir insanla ilk karşılaşmamdan sonra onun karakterini tam olarak anlayabilirim.	5	4	3	2	1
39	Duygularımı kontrol etmek benim için oldukça zordur.	5	4	3	2	1
40	Karşılıklı konuşmalarda genellikle ilk adımı ben atarım.	5	4	3	2	1

41	Hareketlerim hakkında başkalarının ne düşündükleri benim için fazla önem taşımaz.	5	4	3	2	1
42	Grup tartışmalarını yönetmekte genellikle çok başarılıyım.	5	4	3	2	1
43	Yüz ifadem genellikle tarafsızdır.	5	4	3	2	1
44	Hayatımdaki en büyük zevklerden biri diğer insanlarla birlikte olmaktır.	5	4	3	2	1
45	Üzgün olsam bile soğukkanlılığımı korumakta oldukça başarılıyım.	5	4	3	2	1
46	Bir hikaye anlatırken genellikle konunun anlaşılması için pek çok el-kol hareketi yaparım.	5	4	3	2	1
47	Genellikle insanlara söylediklerimin yanlış anlaşılacağından kaygılanırım	5	4	3	2	1
48	Genellikle sosyal düzeyi benimkinden farklı olan insanlarla birlikte bulunmaktan rahatsız olurum	5	4	3	2	1
49	Kızgınlığımı çok seyrek gösteririm.	5	4	3	2	1
50	Kendilerini olduğundan farklı gösterenleri , karşılaştığım ilk andan itibaren hemen tespit ederim.	5	4	3	2	1
51	Grupla birlikteyken genellikle davranışlarımı ve fikirlerimi gruba adapte ederim.	5	4	3	2	1
52	Tartışmalarda konuşmaların büyük kısmını ben üstlenirim.	5	4	3	2	1
53	Büyürken ailem daima iyi davranışların önemini vurgulamıştır.	5	4	3	2	1
54	Arkadaşların bir araya geldiği eğlence toplantılarında başkalarıyla kaynaşmakta pek başarılı değilim.	5	4	3	2	1
55	Arkadaşlarımla konuşurken onlara sık sık dokunurum.	5	4	3	2	1
56	Başka insanların sorunlarını bana anlatmalarından nefret ederim.	5	4	3	2	1
57	Sinirli olduğum zaman bu durumu başkalarından çok iyi bir şekilde saklayabilirim.	5	4	3	2	1
58	Toplantılarda çok çeşitli insanlarla konuşmaktan hoşlanırım.	5	4	3	2	1
59	Herhangi birinin bana gülümsemesinden veya surat asmasından çok etkilenirim.	5	4	3	2	1
60	Bir çok önemli kişinin katıldığı toplantılarda kendimi dışlanmış gibi hissederim.	5	4	3	2	1
61	Durgun geçen bir toplantıyı neşelendirebilirim.	5	4	3	2	1
62	Üzüntülü filmlerden bazen ağlarım.	5	4	3	2	1
63	Sosyal etkinliklerde hiç eğlenmesem bile kendimi çok iyi vakit geçiriyormuş gibi gösterebilirim.	5	4	3	2	1
64	Kendimi yalnız biri olarak görüyorum.	5	4	3	2	1
65	Eleştiriye karşı çok duyarlıyım.	5	4	3	2	1
66	Farklı özgeçmişe sahip insanların çevremde rahatsız olduklarını ara sıra farketmişimdir.	5	4	3	2	1

67	İlgi odağı olmaktan nefret ederim.	5	4	3	2	1
68	Üzüntülü bir insanı, rahatlatmak için kolaylıkla dokunup kucaklayabilirim.	5	4	3	2	1
69	Güçlü bir duygumu pek saklayamam.	5	4	3	2	1
70	Kalabalık toplantılara katılmaktan ve yeni insanlarla tanışmaktan zevk alırım.	5	4	3	2	1
71	Başka insanların beni sevmesine çok önem veririm.	5	4	3	2	1
72	Bir yabancı ile konuşmaya başlarken bazen yanlış şeyler söyleyebilirim.	5	4	3	2	1
73	Duygu ve heyecanlarımı çok seyrek gösteririm.	5	4	3	2	1
74	Başka insanları seyretmek için saatler harcarım.	5	4	3	2	1
75	Gerçekten kendimi mutlu hissediyorken bile kolaylıkla üzgünmüş gibi gösterebilirim.	5	4	3	2	1
76	Tanımadığım birileri benimle konuşmadıkça onlarla konuşmam mümkün değildir.	5	4	3	2	1
77	Eğer bir başkasının bana baktığı düşüncesine kapılırsam huzursuz olurum.	5	4	3	2	1
78	Gruplarda genellikle lider olarak seçilirim.	5	4	3	2	1
79	Arkadaşlarım bazen bana çok konuştuğumu söylerler.	5	4	3	2	1
80	Çoğunlukla duyarlı ve anlayışlı bir insan olduğum söylenir.	5	4	3	2	1
81	Duygularımı saklamaya çalışsam bile insanlar bunu her zaman anlayabilirler.	5	4	3	2	1
82	Arkadaşların bir araya geldiği toplantılarda toplantının yıldızı olma eğilimindeyim.	5	4	3	2	1
83	Başkalarının üzerinde bıraktığı etki ile genellikle meşgul olurum.	5	4	3	2	1
84	Sosyal ortamlarda genellikle kendimi beceriksiz bulurum.	5	4	3	2	1
85	Kızgın olduğum zaman asla bağırıp çağırmam.	5	4	3	2	1
86	Arkadaşlarım kızgın ve sinirli oldukları zaman sakinleştirmem için beni ararlar.	5	4	3	2	1
87	Bir önceki dakika mutlu ve bir sonraki dakika üzgün görünmeyi kolaylıkla başarabilirim.	5	4	3	2	1
88	Herhangi bir konu üzerinde saatlerce konuşabilirim.	5	4	3	2	1
89	Sık sık başkalarının benim hakkımda ne düşündükleriyle meşgul olurum.	5	4	3	2	1
90	Her türlü sosyal ortama kolayca uyum sağlayabilirim.	5	4	3	2	1

EK 3: MEB İzin Kağıdı

T.C.
BALIKESİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 99191664-605.01-E.12833022
Konu: Araştırma İzni

14.12.2015

VALİLİK MAKAMINA
BALIKESİR

İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07.03.2012 tarih ve 2012/13 sayılı genelgesi
b) Serpil ÇİÇEK'e ait 10.12.2015 tarihli ve 12692680 sayılı dilekçe.

Başvuru Sahibinin Adı Soyadı	Serpil ÇİÇEK		
Danışmanı	Doç. Dr. Ahmet Haktan SİVRİKAYA		
Kurumu/Üniversite/Görev Yeri	Balıkesir Üniversitesi		
Alan/Bölüm	Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Başkanlığı		
Tez,Araştırma veya Anketin Konusu	Lisanslı Olarak Takım Sporu ve Bireysel Spor Yapmayan Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması		
Başvuru Tarihi	10.12.2015	Başvuru Sayısı	12692680
Çalışma Başlama Tarihi	14.12.2015		
Çalışma Bitiş Tarihi	22.01.2016		
Veri Toplama Araçları	Anket		
Araştırma Türü	Yüksek Lisans Tezi		

ÇALIŞMA YAPILACAK EĞİTİM KURUMLARININ LİSTESİ

S.No	Okulun Adı	S.No	Okulun Adı
1	Ekli Listede Yer Alan Okullar	2	-----

Bakanlığımıza bağlı okul ve kurumlarda yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik izinleri ilgi (a) genelge gereğince yukarıdaki bilgileri belirtilen çalışmanın, eğitim kurumlarında, okul/kurum müdürlüklerinin denetiminde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Hüseyin AŞIK
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
14.12.2015
Yusuf CENGİZ
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Eki :
Yazı ve Ekleri (1 Sayfa)

ÇALIŞMA YAPILACAK OKULLAR

SIRA NO	
1	Çiğdem Batubey Ortaokulu
2	Mehmetcik Ortaokulu
3	Mehmet Şeref Eğinlioğlu Ortaokulu
4	Altiyül Ortaokulu
5	Zağnas Paşa Ortaokulu
6	Fatih Ortaokulu
7	Atatürk Ortaokulu
ÇALIŞMA TAKVİMİ	
BAŞLANGIÇ TARİHİ 14/12/2015	BITİŞ TARİHİ 22/01/2016

Sarpil GİREK
